

02 Norge:
Vårjakt på
nye sjefer

04 Innsamling:
Smågiroer ble til
økonomisk mareritt

20 Sri Lanka:
Trusler og vold
mot tamiler

Rosa symbol for
det nye Nepal
Side 16

BISTANDSAKTUELT

NR 3 – APRIL 2011 www.bistandsaktuelt.no

FAGBLAD OM BISTAND OG UTVIKLING

Lisa Akerø (28) (til v.),
Maiken Fransisca Olsen (27),
Lars Henning Lund (27),
Karina Bones (25) og
Tonje Lilaas Larsen (21)
er utviklingsstudenter
ved Høgskolen i Oslo.

FOTO: INGILD SAHL

Føler seg lurt

Hvert år lokker norske universiteter og høyskoler til seg rundt 860 nye studenter til ulike utviklingsstudier. Men jobber for folk fra de samme studiene finnes nesten ikke. – Markedsføringen gir et falskt inntrykk av at studiene gir grunnlag for bistandsjobber, mener studentene som føler seg lurt. **Side 7**

Afrikas dyreste padde

Side 10

– Vi må ikke drukne Egypt i bistand.
Les mer på side 6

Aktuelt

Leder

Uredelig markedsføring 1

En hel skog av nye studier i internasjonal utvikling, global forståelse og tverrkulturell kommunikasjon har de siste årene vokst fram på norske studiesteder. Den store søkningen og de høye opptakskravene de siste årene har vist at dette er svært populære studier.

I utgangspunktet jubler vi over at unge mennesker viser interesse for temaer som internasjonal solidaritet, kulturell dialog, utviklingslandenes situasjon og forståelse på tvers av etniske skillelinjer. Men medaljen har også en bakside. Mange studenter har hatt et inntrykk av at dette var studier som skulle åpne døren for en jobb innenfor bistandsbransjen. Men så har de skuffet måttet konstatere at det var en misforståelse. Noe fagstudium for bistandsarbeidere finnes nemlig ikke.

Her er det flere problemer som kommer til overflaten. For det første er det et grovt misforhold mellom det antallet studieplasser som i dag finnes innenfor denne studiesjangeren og det antallet nye jobber bistandsbransjen har å by på. For det andre er det slik at både den private og den offentlige delen av bistandsbransjen gjerne etterspør annen og spissere spesialkompetanse enn en spesialisering i utviklingsfag.

Da blir spørsmålene som følger: Hvor langt skal universiteter og høyskoler gå i å opprette nye studieplasser, når populariteten til et studium kanskje er omvendt proporsjonal med jobbmulighetene? Og hvilket ansvar har universiteter og høyskoler for å gi en edruelig beskrivelse av egne studiers relevans for jobbmarkedet?

Uredelig markedsføring 2

Bistandsaktuelt har i de to siste utgavene satt fokus på en av den humanitære sektorens skyggesider: det massive presset som mange eldre – ikke minst de eldste av de eldre – utsettes for av veldedighetsbransjens leiesoldater. Selv om organisasjonene har høyverdige mål og opptrer ute i felt med en stor grad av etisk ansvar, gjelder ikke alltid det samme for de telemarketingsselskaper og markedsførere de benytter seg av.

Muligheten for å reservere seg mot telefonsalg har langt fra løst alle problemer. Ett av problemene er at eldre mennesker, som gjerne vil bidra med litt til verdens fattige, vegrer seg for å reservere seg i dette registeret. Dessuten blir de ofte registrert som "faste givere". Da er de i neste omgang fritt vilt for den samme organisasjonens telefonselgere og girospredere.

Det mange eldre opplever gjør det til betimelig å spørre om ikke myndighetene bør vurdere ytterligere begrensninger i veldedighetsbransjens muligheter til å drive aggressiv salgsvirksomhet i folks privatsfære.

BISTANDSAKTUELT

Etablert 1998.

Ansvarlig redaktør: Gunnar Zachrisen

Bistandsaktuelt utgis i henhold til Fagpressens redaktørplakat og Lov om redaksjonell fridom i media. Eventuelle klager på artikler i avisen rettes direkte til bladets redaktør – gz@norad.no.

Vårjakt

Lyst på ny jobb? I løpet av våren skal tre bistandsorganisasjoner ansette nye generalsekretærer.

– Det er stillinger som kan tiltrekke folk med store egoer, sier styrelederne i Redd Barna og Norsk Folkehjelp. **Av Hege Opseth**

Norsk Folkehjelp, Norges Røde Kors og Unicef Norge er organisasjonene som trenger nye toppledere. Det siste året har det vært store utskiftninger også i resten av bistands-Norge: Norad har fått ny sjef, det samme har Care, Adra Norge, Lions, Redd Barna, og Fokus.

Generalsekretærene i store organisasjoner som Røde Kors og Norsk Folkehjelp er ansvarlige for forvaltning av hundrevis av millioner. De sitter med arbeidsgiveransvar for lokalt og internasjonalt ansatte, skal være aktive politisk, være synlige i media og delta i internasjonale fora. Blant annet.

– Er det umulige krav som stilles til ledere i bistands-Norge?

– Vi vil aldri finne noen som oppfyller alle våre kravspesifikasjoner. Den personen tror jeg ikke finnes, sier styreleder i Norsk Folkehjelp Finn Erik Thoresen.

Gjennomtrekken er i hvert fall stor i organisasjonslivet. En kort oppsummering viser denne trenden: Norges Røde Kors har byttet generalsekretærer i ekspressfart de siste årene – og nå er de igjen i markedet for ny leder. Både Flyktninghjelpen og Care har hatt fire ledere hver de siste ti årene, mens Norsk Folkehjelp har hatt to ledere og to konstituerte ledere.

Springbrett

– Å være generalsekretær er en veldig synlig rolle og med det kan man også

risikere at det er folk med store egoer som søker seg til stillingene – for å markere seg og som springbrett for andre stillinger i framtiden, sier styreleder i Redd Barna, Borger A. Lenth i en generell kommentar til utskiftingene som har vært på toppnivået i bistands-Norge de siste årene.

Styreleder i Norsk Folkehjelp, Finn Thoresen, deler Lenth's oppfatning om at jobbene kan tiltrekke folk med ambisjoner om internasjonale toppjobber:

– Vi skal være forsiktige med folk som har for stort ego og denne type jobb kan tiltrekke slike mennesker. Men det er ikke hva vi er på jakt etter!

– Hva er dere på jakt etter?

– Til syvende og sist koker det ned til at man er etisk og moralsk – hel ved og til å stole på. Du må være litt klok, raus og menneskeorientert. Rett og slett, sier Thoresen til Bistandsaktuelt.

Utfordrende idealisme

Lenth understreker at det er krevende å være generalsekretær i norske humanitære organisasjoner. Lederen blir dratt mellom alt fra administrasjon til resultatkrav fra arbeidet internasjonalt.

– Og det er jo der man skal se resultatene. Personalstyring er også en utfordring. Mange arbeider i humanitære organisasjoner av idealistiske grunner. Baksiden kan være at ansatte stiller andre krav og mener

Flere norske organisasjoner jakter for tiden på ny leder.

■ SKOG

Får kritikk for skoginvesteringer

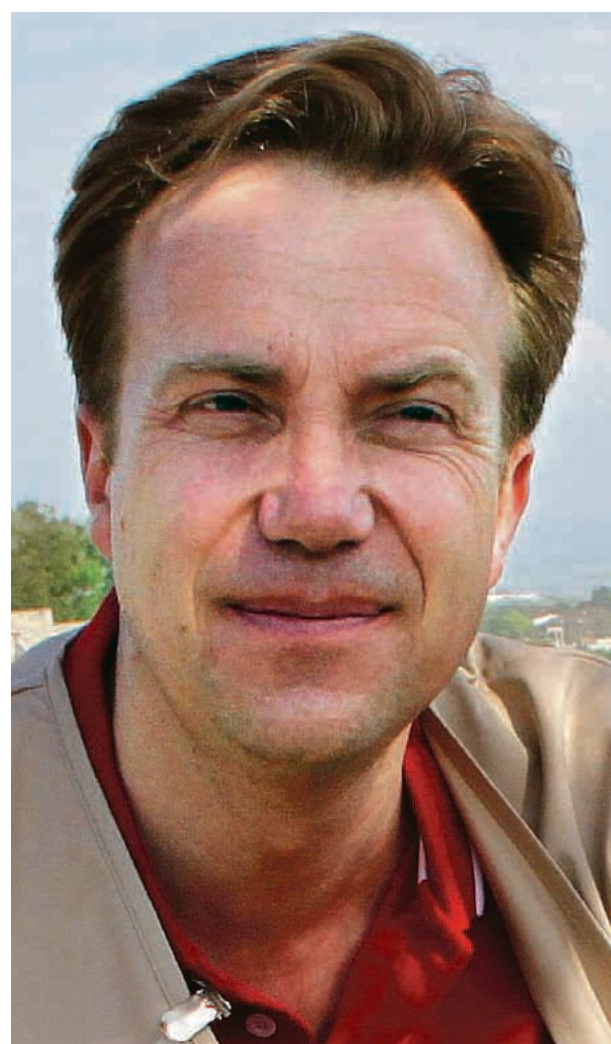
Statens pensjonsfond utland, også kjent som Oljefondet, investerer over 14 milliarder kroner i olje og gass, tømmerhogst, oljepalmeplantasjer, papirindustri og kjøttproduksjon som bidrar til å ødelegge regnskogen, ifølge Regnskogsfondet. Fondets årsrapport for 2010 viser at investeringene er doblet i det Singapore-baserte oljepalmeselskapet Wilmar.

■ MALARIA

« Vi har aldri planlagt å være her for alltid »

Scott Case, viseformann for Malaria No More. Organisasjonen planlegger å legge seg ned i 2015 fordi det ikke lenger er bruk for den.

på bistandssjefer

Både Petter Eide (Norsk Folkehjelp), Kjersti Fløgstad (Unicef-Norge) og Børge Brende (Norges Røde Kors) har enten sluttet eller er på vei ut av sine stillinger.

at de ofrer seg, ikke minst på det økonomiske plan, sier Lenth til Bistandsaktuelt.

– Erfaren og strukturert

Norsk Folkehjelp er en medlemsbasert organisasjon med 2500 ansatte i 33 land og et budsjett på 820 millioner kroner.

– Det vi først og fremst er ute etter, er en som er veldig strukturert og har erfaring i ledelse av komplekse virksomheter. At vi er en medlemsorganisasjon, gir en spesiell dimensjon til arbeidet som skal utføres, sier Thoresen og fortsetter:

– Det er krevende! Jobben som generalsekretær er ikke énmanns eller énkvinnens jobb – vi har en organisasjon og dette kan utmerket godt deles på flere. Det er jo også et styre og en styreleder som er aktive, og man trenger en viss kjemi.

Krevende

Sven Mollekleiv, tidligere generalsekretær, nå styreleder i Norges Røde Kors, innrømmer at de hyppige leder-

skiftene i organisasjonen gjerne skulle vært unngått. Men når omstendighetene ble som de ble, mener han organisasjonen har gjort det beste ut av situasjonen.

– Jeg satt selv ti år som generalsekretær og har erfaring med verdien av kontinuitet. Samtidig skyldes de fleste lederskiftene hos oss helt spesielle omstendigheter, sier han, og viser til at Jan Egeland ble spurt om å bli visegeneralsekretær i FN av Kofi Annan, mens Jonas Gahr Støre ble spurt om å bli utenriksminister.

– Det viktigste for oss er at vi får dyktige, samfunnsengasjerte ledere som raskt kan videreutvikle organisasjonen, har han tidligere uttalt til Bistandsaktuelt. ■

Styreleder i Norsk Folkehjelp, Finn Thoresen

hege.opseth@norad.no

Brasil fikk mest

I 2010 var Brasil for første gang det landet som fikk mest norsk bistand. En god del av pengene står riktignok fortsatt på bok. **Av Tor Aksel Bolle**

RYKENDE FERSK bistandsstatistikk fra Norad viser at nærmere 1,5 milliarder kroner ble bokført som bistand til Brasil i fjor. Her skal det raskt tilføyes at dette i all hovedsak skyldes Norges langsiktige skogsatsing i sambaens hjemland. Pengene er ikke utbetalt, men står i banken og vil bli utbetalt etter hvert som Brasil kan vise resultater i bekjempelsen av avskogingen i landet. De to andre landene på «pallen» er ikke overraskende Tanzania og Afghanistan som fikk henholdsvis 749 og 726 millioner kroner i norsk bistand

i året som gikk. Den totale norske bistanden var i fjor på hele 27,7 milliarder kroner.

Statistikken fra Norads tallknusere viser også at Flyktninghjelpen fikk 522 millioner kroner i støtte fra den norske staten i fjor, mer enn noen annen norsk bistandsorganisasjon. Røde Kors fikk nest mest, 473 millioner kroner, mens Kirkens Nødhjelp fikk 469 millioner kroner.

Vil du vite mer om hvordan norsk bistand ble brukt i fjor så kan du gå inn på bistandsaktuelt.no. ■

toab@norad.no

4 Aktuelt

■ GUYANA

9

prosent av Guyanas statsbudsjett kommer fra Norges statskasse. De norske pengene skal brukes på et omstridt vannkraftprosjekt i regnskogen.

■ SKATT

Vil oppheve skattefritak for bistandspenger

Samarbeid mellom skattetatene i Norge, Zambia, Mosambik og Tanzania, økt forskning på skatt og utvikling og støtte til internasjonalt samarbeid. Dette inngår i programmet Skatt for utvikling som nylig ble lansert. – Økte skatteinntekter vil gjøre fattige land bedre i stand til å finansiere egen utvikling og mindre avhengig av bistand fra andre. Det kan også være med å etablere en demokratisk kontrakt mellom befolkningen og myndighetene i et land, sier statssekretær Ingrid Fiskaa i Utenriksdepartementet.

Evig mas fra organisasjoner:

Måtte få hemmelig nummer

Moren hennes er 70 år. Det siste året har hun gitt nærmere 40 000 kroner til ideelle organisasjoner. Minstepensjonisten, som tar vaskejobber for å få endene til å møtes, har betalt opp til 25 giroer per måned. Nå har hun fått hemmelig telefonnummer for å slippe organisasjonenes mas.

Av Tor Aksel Bolle

Min mor har en gammel-dags oppdragelse. Kommer det en giro i posten, betaler hun den. Og hun lar seg lett overtale av telefonselgere. I perioder har hun betalt opp til 25 giroer fra ulike organisasjoner i måneden, sier Laila Sandbæk.

Moren hennes ønsker ikke selv å stå fram, men har godkjent at datteren gjør det. Både hun og datteren ønsker oppmerksomhet rundt det de oppfatter som press mot eldre fra pågående humanitære organisasjoner. Sandbæk forteller at moren helt mistet kontrollen med hvem hun ga til etter hvert som henvendelsene fra ulike organisasjoner strømmet på.

– Det virker som om hvis man gir én gang, så kommer det raskt nye henvendelser om å gi mer. Telefonselgere har ringt nærmest daglig og giroene har strømmet på, ofte flere fra samme organisasjon, sier Sandbæk.

Dårlig råd

Sandbæks mor bor på et nedslitt småbruk på Østlandet. Hun er enke. 70-åringen er minstepensjonist og jobber som vaskehjelp til tross for at hun har svak helse. Det må hun for å få endene til å møtes. Hun er psykisk klar og oppegående, men synes det er vanskelig å si nei når hun blir bedt om å støtte gode formål. Tidligere var det hennes mann som ordnet opp i alle økonomiske forhold.

Da datteren i fjor skulle hjelpe henne med noen økonomiske forhold, oppdaget hun at moren hver måned ga tusenvis av kroner til en rekke organisasjoner.

Ifølge en oversikt datteren har laget ga minstepensjonisten i fjor penger til om lag 30 forskjellige organisasjoner. I juni i fjor feiret Sandbæks mor sin 70-årsdag. Hun fikk 6500 kroner i gave. Samme måned betalte hun 5371 kroner til ulike organisasjoner via 26 forskjellige giroinnbetalinger. Den måneden hadde hun ikke råd til å betale abonnemnet på lokalavisa.

– Når det kommer massevis med giroer i posten, sliter min mor med å skille mellom hvem som må betales og hvem som er frivillige å betale. Så hun betaler alle, selv om hun har dårlig råd, sier Laila Sandbæk.

Ulike summer

Summene Sandbæks mor har betalt har variert. Noen organisasjoner har kun fått et par hundre kroner én gang, andre har fått 7-800 kroner hver eneste måned. Flere organisasjoner har hatt autotrekk fra morens bankkonto. I tillegg har de sendt ulike giroer hver måned med oppfordring om å gi.

For eksempel har Sandbæks mor flere måneder betalt 3-4 forskjellige giroer til støtte for organisasjoner som Norsk Folkehjelp, Rednings-selskapet, Kreftforeningen og Lands-

«Etter alt vi har vært gjennom for å få kontroll på dette, er mor redd for at det skal ta av igjen hvis hun gir til noen. Da er det tryggere å la være»

Les mer på nett

Saken fra forrige Bistandsaktuelt: **85-åring fikk skred av regninger** tinyurl.com/622asrh

foreningen for hjerte og lungesyke (LHL). Blant de internasjonale hjelpeorganisasjonene som hver måned har fått penger av 70-åringen er Norsk Folkehjelp, Norsk Nødhjelp, Unicef Norge og Leger uten grenser.

Ute av kontroll

I oktober i fjor følte Sandbæks mor at situasjonen var helt ute av kontroll og ba datteren om hjelp. Laila Sandstøl henvendte seg til Brønnøysundregisteret og reserverte moren mot direkte markedsføring, også fra humanitære organisasjoner. Hun ringte også til over 20 organisasjoner og forklarte situasjonen til hver enkelt av dem.

Sandbæk forteller at hun stort sett fikk svært hyggelige og forståelsesfulle svar. De fleste organisasjonene lovet at det skulle bli slutt på henvendelsene umiddelbart. Det ble det imidlertid ikke, selv om pågangen ble noe mindre.

Fra oktober i fjor til januar i år betalte Sandbæks mor nærmere 30 regninger til ulike organisasjoner. Blant de som fortsatte å sende giroer var flere små og lite kjente organisasjoner. Men det samme gjaldt også store seriøse aktører som Rednings-selskapet og Kreftforeningen.

– Mitt inntrykk er at mange orga-

nisasjoner, også de store og velkjente, er veldig flinke til å få folk inn på giverlistene sine, men langt dårligere til å få dem ut. Flere organisasjoner har jeg ringt gang på gang, og hver gang er jeg blitt forsikret om at henvendelsene skulle opphøre. Likevel fortsatte giroene å komme og telefonen å ringe flere måneder etter at jeg ba om at de skulle stanse, sier Sandbæk.

Hemmelig nummer

Nå, mer enn fem måneder etter at Sandbæk tok kontakt med organisasjonene første gang, har regningsflommen stanset opp. Riktig nok kommer det fortsatt noen giroer hver måned, men Sandbæks mor betaler ikke. Med hjelp fra datteren har hun nå fått hemmelig telefonnummer, og de vurderer nå også om hun skal få en egen postboks slik at barna hennes kan sortere posten for henne.

Laila Sandbæk sier hun forstår at organisasjonene samler inn penger til gode formål, men mener de kan gjø-

KENYA

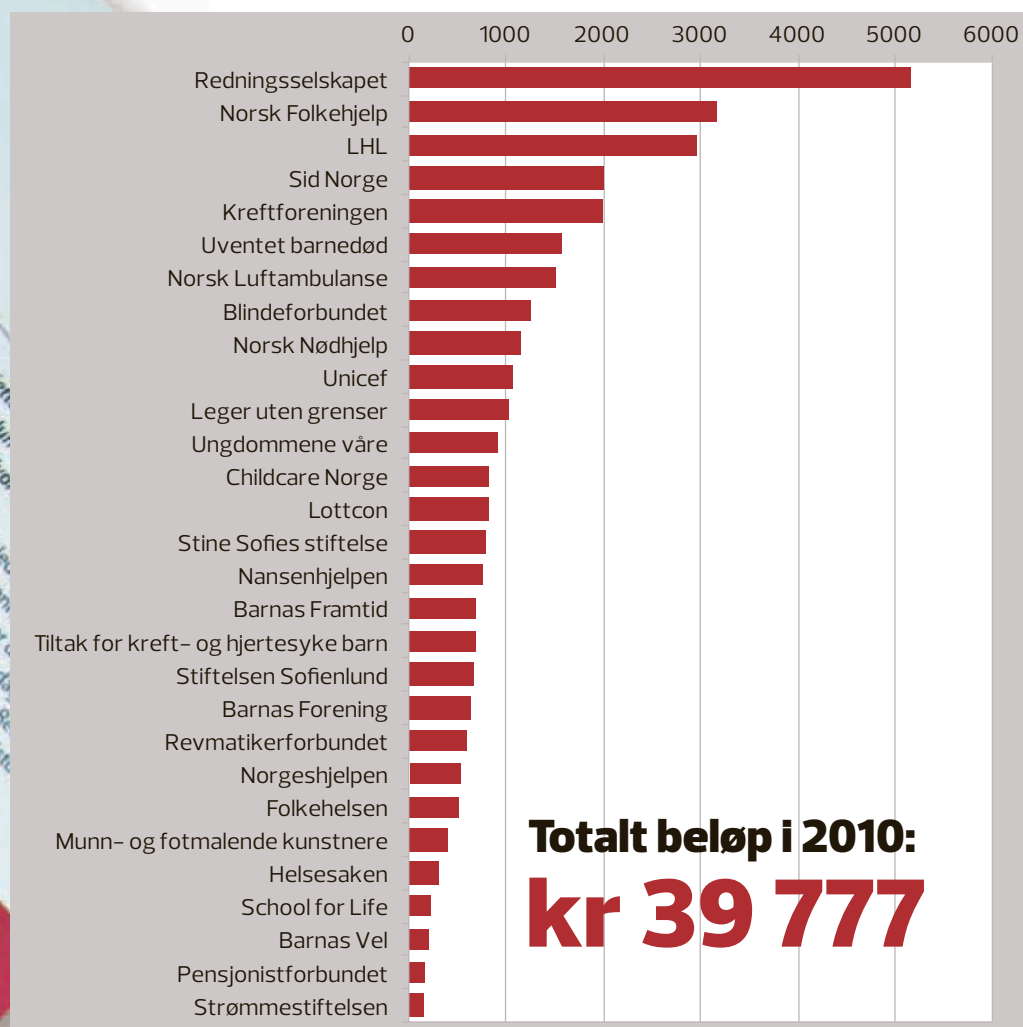
«Dersom noen er i stand til å betale for en flybillett til London, New York eller Dubai, tror jeg de tåler å betale et par dollar ekstra for å hindre at et barn skal få hiv fra sin mor.»»

Beth Mugo, helseminister i Kenya.

BRASIL

Årlige samtaler med Brasil

Norge og Brasil har undertegnet en avtale om årlige politiske samtaler om bilaterale, regionale og multilaterale temaer. – Dette binder oss enda tettere sammen og sikrer regelmessig kontakt om spørsmål som er viktige for begge land, sier utenriksminister Jonas Gahr Støre. Brasil er i dag verdens sjuende største økonomi og er i rask vekst og utvikling. Norge er den sjuende største utenlandske investoren i Brasil.

Den 70-årige kvinnen var en hyppig gjest på postkontoret. På det meste betalte hun opptil 25 giroer per måned, og i løpet av 2010 ga hun bort totalt 39 777 kroner. ILLUSTRASJONSFOTO: BISTANDSAKTUELT

Norsk Folkehjelp: – Beklagelig

Kommunikasjonssjef i Norsk Folkehjelp, Tor-Henrik Andersen, understreker at organisasjonen hans er svært bevisst på å unngå å legge press på sine givere. **Av Tor Aksel Bolle**

Tor-Henrik Andersen, kommunikasjonsjef i Norsk Folkehjelp.

FOTO: WERNER ANDERSON

Tips oss

Vi vil gjerne vite om lignende saker. Send en e-post til: gz@norad.no

re mer for å forsikre seg om at eldre mennesker med dårlig råd ikke føler seg presset til å gi.

Hun forteller at moren setter veldig pris på at hun ikke lenger blir oppringt av pågående telefonselgere og at det ikke kommer et tjuetalls giroer i posten hver måned. Moren er også lettet og glad for at hun plutselig har litt mer penger på bankkontoen og ikke må snu og vende på hver eneste krone. En del organisasjoner har også betalt tilbake noe av pengene som de fikk av Sandbæks mor etter at datteren tok kontakt med dem i oktober.

«Tryggere å la være»

– Dette har vært veldig slitsomt både for meg og min mor. Mor vil fortsatt gjerne støtte noen få organisasjoner, hun ønsker å bidra til tross for at hun ikke har så mye selv. Men etter alt det vi har vært gjennom for å få kontroll over dette, er hun redd for at det skal ta av igjen hvis hun gir til noen. Og da er det tryggere å la være, sier Laila Sandstøl.

I forrige utgave av Bistandsaktuelt opplyste Forbrukerrådet at pårørende til eldre står for mange av klagene på organisasjonenes innsamlingsmetoder. ■

– DET ER VELDIG BEKLAGELIG hvis denne giveren har opplevd det som et press fra vår side. Det er noe vi for all del vil unngå, sier Andersen. Han mener at Norsk Folkehjelp har svært gode rutiner i sitt innsamlingsarbeid. Ifølge Andersen stanser Folkehjelpen umiddelbart alle henvendelser hvis en giver eller pårørende ber om det.

Norsk Folkehjelp benytter seg av et telefonsalgfirma, men følger Innsamlingsrådets retningslinjer for denne type salg. Andersen sier han skjønner at enkelte kan oppleve det som slitsomt hvis de får flere henvendelser etter at de først har gitt én gang.

– Å støtte en organisasjon bør være frivillig og en glede. Det er veldig viktig at hjelpeorganisasjoner ikke opptrer på en måte som får det

til å framstå som en ufrivillig handling, sier Grete-Lise Christiansen som er markeds- og innsamlingsjef i Leger uten grenser (MSF).

Hun representerer en av organisasjonene i Norge som er aller flinkest til å samle inn penger. Christiansen understreker, i likhet med Andersen, at organisasjonen er veldig bevisst på å ikke legge press på sine givere. Hun understreker at Leger uten grenser ikke benytter telefonsalg, giroene som sendes ut er uten forhåndsfylte beløp slik at de ikke skal oppfattes om regninger og MSF stopper å sende giroer umiddelbart hvis giver ber om det.

– Det bør likevel være enkelt å kontakte organisasjoner for ikke å få tilsendt uønskede giroer, understreker Christiansen. ■

6 **Aktuelt**

Advarer mot bistandskaos i Egypt

Utenriksdepartementet ivrer for å støtte reformbevegelsen i Egypt, men maner samtidig til varsomhet. – Det Egypt trenger er verken store bistandsvolumer eller en million vestlige eksperter, fastslår statssekretær Espen Barth Eide.

Av Gunnar Zachrisen

Det er enormt viktig at reformprosessen i Egypt skal gå bra. Det vil være en positiv inspirasjonskilde for alle de andre reformkreftene i Midtøsten, og for den saks skyld lenger sør i Afrika og i Asia, sier Barth Eide.

Han mener at det som nå skjer i Egypt også er viktigere enn det som skjer i Libya, selv om det er der verdens oppmerksomhet er akkurat i øyeblikket.

– Bortsett fra at landet ikke vil gå tilbake til det gamle, er det vanskelig å si noe om kursen de vil velge. Men så langt mener jeg det er grunn til litt optimisme, sier han.

Som Tyrkia?

– Hvilken modell ser du for deg at Egypt vil velge?

– Det er ingen opplagt modell for Egypt. Situasjonen er annerledes enn den var for Latin-Amerika på 1980-tallet eller i Øst-Europa fra 1989. Latin-Amerika hadde sine egne demokratiske tradisjoner fra tidligere år. Befolkningene i Øst-Europa ville bli som demokratiene i vest. De som står bak opprøret i Egypt ønsker ikke å bli akkurat som oss. Ingen av dem uttaler at de ønsker å bli et nytt Frankrike eller Storbritannia.

– Det nærmeste vi kommer er at egypterne kanskje vil ønske å bli som

– Vi må være nøye med hvordan vi doserer demokratistøtten til Egypt, sier statssekretær Espen Barth Eide. FOTO: TOR AKSEL BOLLE

Tyrkia, et muslimsk land som også har et fungerende demokrati. I Tyrkia sitter et islamsk parti ved makten, men respekterer de sekulære politiske tradisjoner og det arrangeres reelle valg. Den sittende regjeringen

har klart å redusere det militære grepet som tidligere omsluttet alt. Motpolene for Egypts utvikling er Tyrkia og Iran.

Trodde på Mubarak

– Kan vi, etter å ha blitt sett på som det gamle regimets støttespillere, ha noe håp om innflytelse over den nye utviklingen i landet?

– Vestlige land har utvilsomt spilt på lag med det gamle regimet i Egypt. De lot seg overbevise av Mubaraks versjon av «etter meg kommer syndfloden», der han framsto som en sterk alliert i kampen mot militante islamister. De siste ukene har endelig både USA og Europa innsett at de hadde gått altfor langt i å vektlegge dette. Nå må vi tenke nytt om vår tilnærming til denne delen av verden. Vi bør starte med å ha dialog med de kreftene som faktisk sto bak

opprøret, inkludert landets sterkeste politiske bevegelse, Det muslimske brorskapet.

Nei til bistandskaos

– Det er vel grunn til å tro at Norge ønsker å stille opp med midler i form av demokratistøtte?

– Vi har en gruppe som ser på mulighetene for norsk demokratistøtte nå, men detaljene i dette er det ennå for tidlig å si mye om. Her må vi kalibrere vår støtte slik at den kommer i akkurat passe doser og til de rette formål til rett tid.

– Jeg tror i hvert fall ikke at vestlige land skal drukne Egypt i voldsomme volumer av bistandspenger. Jeg tror heller ikke at vi skal sende inn en million vestlige eksperter. Tilsvarende skal vi heller ikke gå til den motsatte ytterlighet: Å holde oss helt unna.

Ifølge statssekretæren kan støtte til frie medier og litteratur være en viktig del av en demokratistøtte til Egypt.

– Pressesensuren er opphevet, men det mangler tradisjoner for en uavhengig og kritisk presse. Å bidra til å koble egyptiske journalister og forfattere til tilsvarende fagmiljøer i Norge kan være et av flere mulige bidrag fra vår side, sier han. ■

gunnar.zachrisen@norad.no

Norad ønsker velkommen til Utviklingshuset - vårt nye besøks- og opplevelsessenter om utviklingssamarbeid.

GRATIS PEDAGOGISKE OPPLEGG

For 10. trinn, videregående skoler og folkehøgskoler

UtviklingsLab | En formidler leder elevene gjennom et interaktivt rollespill om internasjonalt utviklingssamarbeid og politikk, fattigdomsbekjempelse og samfunnsbygging. Mål og innhold er forankret i Kunnskapsløftet. Varighet: 2 timer.

UtviklingsLøypa | Elevene bruker Utviklingshusets faste utstilling for å lære mer om utviklingssamarbeid. Her vil elever og lærere få utdelt pedagogisk materiell til opplegget, og lærer følger selv elevene. Tilbys på norsk og engelsk. Varighet: 60 minutter.

utviklingshuset

Rådhusplassen ved siden av Nobels Fredssenter | Tel 954 52 000 | post@utvikling.no | www.utvikling.no

RØD TRÅD

860 studieplasser i arbeidsledighet?

Ved høstens opptak til høyskoler og universiteter står over 860 studieplasser og venter på idealistene som vil forandre verden. Nesten ingen av dem vil få jobb i bistandsbransjen. **Av Ingvild Sahl**

De ville forandre verden. Men ettersom årene har gått ved Utviklingsstudiet ved Høgskolen i Oslo har de blitt mer og mer desillusjonerte og nedtrykte. Drømmejobben i bistandsbransjen virker lysår unna.

– Karrieredagen var veldig demotiverende. Der fikk vi vite at bistandsbransjen heller ansetter folk med en spesifikk bakgrunn i for eksempel statsvitenskap, jus eller kunst enn folk med utviklingsstudier, sier Tonje Lilaas Larsen (21).

Etter tre års studier om alt som er vondt og vanskelig i verden hopper hun derfor over på fem nye år med jusstudier.

– Alternativet er å jobbe frivillig i mange år, og lære meg 14 språk, før jeg eventuelt kvalifiserer for en jobb. Jeg tror jusstudier er enklere, sier hun.

Blir lærer

Medstudent Lars Henning Lund (27) har krøpet til korset og søkt pedagogikk for å bli lærer. Etter tre år med utviklingsstudier sitter han igjen med en følelse av at studiet er konstruert for å pynte på høgskolens regnskap.

– Utviklingsstudier er populære studier som trekker til seg mange mot-

iverte og flinke studenter. Samtidig er vi billige i drift, siden vi er mye ute i felten og skriver mange hjemmeoppgaver. Vi gir pluss i regnskapet, men har ingen jobb å gå til når vi er ferdige, sier han.

Da han nylig søkte på utviklingsrelaterede stillinger for å teste markedet, havnet han i kø med mange hundre andre håpefulle. Ved politiets utlendingsenhet fikk han beskjed om at kontaktpersonen for en stilling hadde sett seg nødt til å bytte telefonnummer. Pågangen av søkere til en stilling innen asylfeltet var så stor at vedkommende knapt fikk gjort annet enn å svare på telefoner.

Over 860 studieplasser

Ved høstens opptak til høyere utdanning står mer enn 860 studieplasser og venter på unge og inspirerte idealister som vil studere utvikling og internasjonale spørsmål. De kan velge mellom ett- eller treårsstudier. I tillegg kommer en rekke masterstudier. Det er langt flere enn antall plasser innen andre samfunnsvitenskapelige disipliner som sosialantropologi, sosiologi og statsvitenskap (se faktaboks).

Men som Bistandsaktuelt tidligere har omtalt er kampen om bistands-

«Etter tre år hos oss burde de ha skjont at det finnes svært få bistandsjobber i Norge i dag»

Johnny Aasen, studieleder ved internasjonale studier ved Høgskolen i Oslo.

jobbene beinhard. En utlyst stilling på lavere nivå i en bistandsorganisasjon, i Norad eller i Utenriksdepartementet får nesten alltid over 100 søkere, hvor de fleste er svært godt kvalifiserte.

Kjell Arne Klinge, seniorrådgiver i personal- og administrasjonsavdelingen i Norad kan ikke huske å ha ansatt en eneste person med bakgrunn innen utviklingsstudier.

– Vi ansetter ofte personer med faglig retning innen statsvitenskap, sosiologi, jus eller geografi, som enten har peilet seg inn på en region eller et tema som er relevant for oss. Det er nok få som lar seg blende av at du har et utviklingsstudium på CV-en, sier han.

– Må realitetsorienteres

Studieleder ved internasjonale studier ved Høgskolen i Oslo, Johnny Aasen, innrømmer at utviklingsstudentene som ser for seg en karriere i bistandsbransjen går en tøff fremtid i møte.

– Siden så mange velger denne typen studier, er det nok viktig at vi realitetsorienterer studentene tidlig i studieløpet. De som fortsetter etter ett år, må tenke nøye igjennom hvordan de vil gå videre med dette, sier han, og understreker at problemstillingen ikke er unik for utviklingsstudiene, men gjelder alle samfunnsvitenskapelige disipliner.

Han mener imidlertid studiet, i kombinasjon med utdanninger som journalistikk, lærer, sykepleier, øko-

nomi eller jus kan gi en svært relevant kompetanse.

– De aller fleste av våre studenter tar et årsstudium, og kombinerer dette med annen utdanning. Som lærer får de for eksempel en svært god bakgrunn for å undervise i samfunnsfag, sier han.

Aner ikke om de får jobb

Verken Høgskolen i Oslo eller andre studiesteder Bistandsaktuelt har snakket med har undersøkt hvilke jobber studenter som har studert utvikling ender opp med.

– Skjønner du at enkelte studenter føler seg lurt når de har fullført en bachelorgrad i utviklingsstudier, bare for å havne bak jurister, statsvitere og sosiologer i kampen om bistandsjobbene?

– Etter tre år hos oss burde de ha skjont at det finnes svært få bistandsjobber i Norge i dag. Samtidig er studentene som kommer inn på utviklingsstudier hos oss svært flinke. Og flinke studenter får jobb, sier han.

Utviklingsstudent Lisa Akerø (28) synes arbeidsgiverne bør sette seg bedre inn i hva utviklingsstudiene egentlig er.

– Vi blir for eksempel undervist i alt som kan gå galt når man kun har et økonomisk eller et statsvitenskapelig perspektiv på utvikling. Vår flerfaglige tilnærming er veldig nyttig i bransjen. Jeg tror mange arbeidsgivere ikke skjønner hvilken kunnskap vi sitter på, sier hun.

Fortsetter på neste side

Lars Henning Lund (27), Tonje Lilaas Larsen (21), Maiken Francisca Olsen (27), Karian Bones (25) og Lisa Akerø (28) er utviklingsstudenter ved Høgskolen i Oslo og håper på jobb. FOTO: INGVLID SAHL

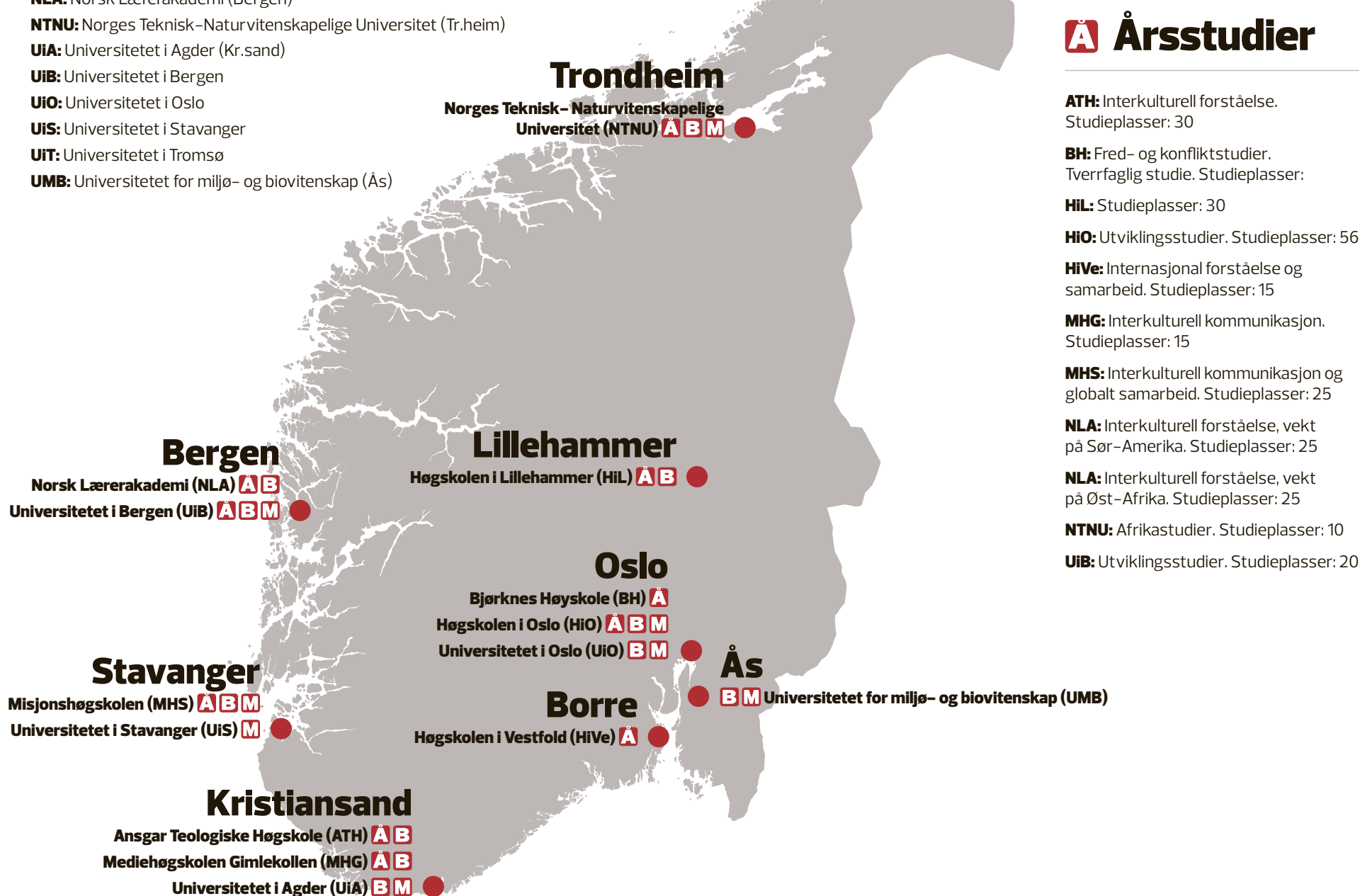
8 Aktuelt

Fortsetter fra forrige side

Her kan du lære å redde verden

Forkortelser

ATH: Ansgar Teologiske Høgskole (Kr.sand)
BH: Bjørknes Høyskole (Oslo)
HIO: Høgskolen i Oslo
HIL: Høgskolen i Lillehammer
HIVe: Høgskolen i Vestfold (Borre)
MHG: Mediehøgskolen Gimlekollen (Kr.sand)
MHS: Misjonshøgskolen (Stavanger)
NLA: Norsk Lærerakademi (Bergen)
NTNU: Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (Tr.heim)
UiA: Universitetet i Agder (Kr.sand)
UiB: Universitetet i Bergen
UiO: Universitetet i Oslo
UIS: Universitetet i Stavanger
UIT: Universitetet i Tromsø
UMB: Universitetet for miljø- og biovitenskap (Ås)

A Årsstudier

ATH: Interkulturell forståelse. Studieplasser: 30
BH: Fred- og konfliktstudier. Tverrfaglig studie. Studieplasser:
HIL: Studieplasser: 30
HIO: Utviklingsstudier. Studieplasser: 56
HIVe: Internasjonal forståelse og samarbeid. Studieplasser: 15
MHG: Interkulturell kommunikasjon. Studieplasser: 15
MHS: Interkulturell kommunikasjon og globalt samarbeid. Studieplasser: 25
NLA: Interkulturell forståelse, vekt på Sør-Amerika. Studieplasser: 25
NLA: Interkulturell forståelse, vekt på Øst-Afrika. Studieplasser: 25
NTNU: Afrikastudier. Studieplasser: 10
UiB: Utviklingsstudier. Studieplasser: 20

M Master*

Bistandsaktuelt tar forbehold om at listene ikke omfatter alle studier/studiesteder.

B Bachelor

ATH: Interkulturell forståelse. Inneholder fire ukers studiereise. Studieplasser: 20

HIL: Internasjonale studier med historie. Studieplasser: 60

HIO: Utviklingsstudier. Årsstudium pluss to påbyggingsstudier og et 3. påbyggingsår. Studieplasser: 30

MHG: Interkulturell kommunikasjon og medier. Fire ukers ekskursjon til Øst-Afrika. Studieplasser: 15.

MHG: Interkulturell kommunikasjon – Boliviavariant. Første semester i Bolivia. Studieplasser: 15

MHG: Interkulturell kommunikasjon. Fire ukers ekskursjon til Øst-Afrika. Studieplasser: 15

MHS: Religion og interkulturell kommunikasjon. Studieplasser: 50

NLA: Religion og kultur. Studieplasser: 20

NTNU: Afrikastudier. Et tverrfaglig områdestudie som belyser sider ved det afrikanske samfunnet ut fra flere faglige ståsted. Studieplasser: 35

UIA: Utviklingsstudier. Studieplasser: 30

UiB: Utviklingsstudier. Spesialisering i administrasjon og organisasjonsvitenskap, geografi, samfunnsøkonomi og sosialantropologi. Studieplasser: 55

UIO: India, områdestudie. Studieplasser: 18

UIO: Internasjonale studier. Fordypningsområder: Statsvitenskap, historie og samfunnsøkonomi. Studieplasser: 60

UIO: Latin-Amerika studier. Studieplasser: 35

UIO: Midtøsten studier med arabisk eller tyrkisk. Studieplasser: 75

UIO: Utviklingsstudier. Fordypningsområder: Statsvitenskap, Samfunnsøkonomi, Samfunnsgeografi, Sosialantropologi. Studieplasser: 60

UMB: Internasjonale miljø- og utviklingsstudier. Fokus på agroøkologi, institusjoner og samfunnssteori, jord og vann, utviklingsøkonomi og tropisk økologi. Studieplasser: 20

HIO: International Social Welfare and Health Policy. Ettårig master. Krever minst to års arbeidserfaring fra helse- eller sosialsektoren.

HIO: Master i flerkulturell og internasjonal utdanning. Gir kompetanse relatert til arbeid i den norske flerkulturelle skolen og for internasjonalt arbeid innen utdanningssektorer i sør.

MHS: Master i globale studier. Gir kompetanse som er viktige i møte med en sammensatt kulturell virkelighet i Norge og utlandet.

NTNU: Master of Philosophy in Development Studies, specialising in Geography. Tverrfaglig studium.

NTNU: Master of Philosophy in Development Studies, specialising in Urban Challenges in East Africa. Særlig fokus på urbanisering.

NTNU: Master of Philosophy in Human Development. Gir en bred introduksjon til spørsmål rundt menneskelig utvikling.

UIA: Development management. Nettbasert master med to samlinger. Gir kunnskap om hva som fremmer og hemmer bærekraftig utvikling i utviklingsland.

UIB: Master i demokratibygging. Gir kunnskap om hvordan det internasjonale samfunn kan bidra til politisk utvikling i form av demokrati og menneskerettigheter i ulike stater. Basert på helgesamlinger.

UIO: Asiatiske og afrikanske studier. Kombinasjon av språk, kultur, samfunn og historie. Studieplasser:

UIO: Culture, environment and sustainability. Har som mål å gi innsikt i sosiokulturelle, politiske og forskningsmessige utfordringer rundt oppnåelse av en bærekraftig utvikling globalt og lokalt.

UIO: Development Geography. Gir kunnskaper om kompleksiteten i utviklingsproblemene i ulike land i Sør.

UIO: Environmental and Development Economics. Krever bachelor i økonomi eller tilsvarende. Undervises på engelsk.

UIO: Peace and conflict studies. Et studium som kombinerer flere akademiske disipliner. Et motivasjonsbrev skal legges ved søknaden.

UIO: Theory and practice in Human Rights. Tar både et juridisk, historisk, filosofisk, politisk og samfunnsvitenskapelig perspektiv på menneskerettigheter.

UIS: Master i Samfunnsikkerhet. Studiet retter seg mot krisehåndtering rundt store naturkatastrofer, humanitære kriser og kriser forårsaket av klimaendringer.

UIT: Master in Human Rights Practice. Forbereder deg på en karriere innen menneskerettigheter i sivilsamfunnsorganisasjoner, regjering, offentlig sektor eller næringsliv.

UIT: Master of Philosophy in Indigenous Peoples. Fokuserer på utviklingen av en internasjonal urfolksbevegelse, historiske erfaringer fra dette og urfolks situasjon globalt.

UIT: Master of Philosophy in Peace and Conflict Transformation. Gir deg redskapene du trenger for å arbeide med ikke-voldelig konflikthåndtering som en nøkkel til varig fred. Et motivasjonsbrev skal legges ved søknaden.

UMB: Master of Science in International Development Studies. Gir kunnskaper om forutsetninger for menneskelig utvikling lokalt og globalt, og forholdet mellom utvikling og økologiske prosesser.

UMB: Master of Science in International Environmental Studies. Gir kunnskaper om årsak og virkning av globale miljøproblemer forårsaket av klimaforandring.

UMB: Master of Science in International Relations. Er et samarbeid mellom Nupi og UMB. Gir en teoretisk forståelse av internasjonal interaksjon og relevante temaer som miljø, utvikling og fattigdom.

* De fleste masterprogrammene har mellom 20 og 30 studieplasser.

– Ingen bistandsskole

Utviklingsstudentene i Bergen trodde de skulle studere bistand og utviklingsland, men endte opp med økonomi og organisasjonsvitenskap. – Utvikling er ingen egen disiplin, mener professor ved UiB. **Av Ingvild Sahl**

HVA ER ÅRSAKEN til at noen land ikke kommer seg ut av fattigdommen? Hvorfor er det så vanskelig å fordele ressursene i verden? Dette vil du lære mer om hvis du tar en bachelor i utviklingsstudier ved Universitetet i Bergen, ifølge studiets nettsider.

Nå føler imidlertid flere av studentene seg lurt av skolens ledelse. Studiet starter riktig nok med et innførselsår i utviklingsrelaterte fag. Men de to siste årene velger studentene fordypning innen administrasjons- og organisasjonsvitenskap, geografi, samfunnsøkonomi eller sosialantropologi. Fra da av er det opp til studentene selv å finne utviklingsrelevansen i fagene.

– De to siste årene tar vi helt ordinære fag, og utviklingsperspektivet blir mer eller mindre borte. Vi mener det må være mulig å fokusere mer på utviklingsproblematikk i spesialiseringen også, sier Kjersti Markestad, medlem av fagutvalget og student ved UiB. Fagutvalget har nå tatt saken opp med universitetets ledelse.

Professor ved Institutt for administrasjons- og organisasjonsfag ved UiB Thorvald Gran sier faget er lagt opp nettopp på denne måten for å ta livet av myten om at utviklingsstudier er en egen disiplin.

– Mange kommer hit med en forestilling om at bistand er en egen

disiplin, og at de skal bli spesialister på utvikling. Men det kan de bare glemme. Det finnes ingen utviklingsspesialister, sier han.

Gran mener imidlertid utvikling er et viktig konsept i alle fag, og at studentene selv bør være i stand til å finne utviklingsvinklingen på stoffet innenfor den disiplinen de velger å fordype seg i.

– Burde dere ikke da vurdere å forandre navnet på studiet?

– Jo, egentlig burde vi sikkert det. Samtidig tror jeg vi må sprengre bistandshegemoniet over utviklingsbegrepet, som skaper forventninger om at utvikling er et eget akademisk fag. Det er det ikke, sier han. ■

Thorvald Gran, professor ved Institutt for administrasjons- og organisasjonsfag ved UiB

Studieplasser

- Antall studieplasser bachelor/årsstudium:
- Utviklingsstudier, eller tilsvarende: 614/251
- Sosiologi: 490/255
- Statsvitenskap: 470/40
- Sosialantropologi: 317/30

Reportasje

Eksklusiv padde skal reddes fra utryddelse

Den stoppet nesten byggingen av et gigantkraftverk, måtte flykte til utlandet og har så langt kostet millioner av kroner. Nå har den eksklusive padda Kihansi Spray Toads tatt flyet hjem fra USA.

Av Hege Opseth, i Tanzania

Jo, de fleste kjenner historien, smiler professor Cuthbert Nahonyo ved avdeling for biologisk mangfold på Universitetet i Dar es Salaam.

Det var han som for 15 år siden sendte et team av forskere til Kihansi for å gjøre de påkrevde miljøundersøkelsene i forbindelse med utbyggingen. I det fine duskregnet fra fossefallet fant de en bitteliten skapning: *Nectophrynoides asperginis*. Et dyr ingen forskere noen gang hadde sett eller hørt om, men som raskt fikk navnet Kihansi-padda.

Tilbakeføring

Anslagsvis fantes det da mellom 12 000 og 50 000 kihansipadder. Men det var den gang. Før kraftutbyggingen. I dag er den utryddet fra sin naturlige biotop og eksisterer kun i fangenskap.

Forskerne har kjempet i årevis for å klare å tilbakeføre kihansipadda til sitt rette element. De visste de hadde funnet noe helt unikt, en art som ingen hadde sett før dem. Det satte en stopper for utbyggingen av Kihansi-kraftverket en periode. Padda dukket opp i slutten av fase tre i prosjektet og kom på listen over utrydningstruede arter.

– Verdensbanken klødde seg i hodet. Det var snakk om å stoppe hele utbyggingen, men den var kommet for langt, sier Nahonyo.

«Over there»

Bistandsaktuelt hadde en omtale av paddeproblemet i 2000, en sak som ble slått opp på første side under tit-

telen «Paddekkekk mot megawatt». Verdensbankens miljøkoordinator for Afrika konkluderte dengang med følgende: «Både padda og plantene er i alvorlig fare.»

Sittende bak en overfylt pult på avdelingen for zoologi på Universitetet i Dar es Salaam tar professor Nahonyo oss med tilbake i historien.

Padda måtte reddes! Løsningen ble å frakte 500 av dem til Bronx Zoo i USA. De siste ti årene har de 500 utvandrede kihansiamerikanerne formert seg, og har blitt til 7000 padder. I mellomtiden har forskerne bygget et biosikkert laboratorium på Universitetet i Dar es Salaam, og personell er blitt sendt på spesialopplæring i USA for å lære å ta seg av paddene, forske på sykdom og levedyktighet. Målet er å knekke koden som gjør at de igjen kan utplasseres i sitt naturlige element i Kihansi, vel ti timers togtur fra Dar es Salaam.

100 reiste hjem

I august i fjor ble de første 100 paddene fra laboratoriet i USA returnert til Tanzania.

– Eneste i sitt slag på hele kontinentet. Faktisk tror jeg ikke dette har blitt gjort i verden før, sier Nahonyo om laboratoriet.

I glassmonterne i et rom på ikke så alt for mange kvadratmeter lever de hjemvendte paddene. Etter at de krysset verdenshavene i fjor – og noen døde på veien – har doktor Charles Msuya og teamet hans jobbet intenst med forsøk på å unngå sykdommer i den nyetablerte paddekolonien.

Slik ser den ut – den bittelille padda som nesten stoppet en kraftutbygging og som det har kostet millioner av kroner å redde fra utryddelse.

FOTO: HEGE OPSETH

Professor Cuthbert Nahonyo ved avdeling for biologisk mangfold på Universitetet i Dar es Salaam er mannen som skal bringe de utvandrede paddene tilbake til hjemlige trakter.

I mens formerer de seg, og monterne er sirlig merket med påskriften «Babyer». 79 voksne og et ukjent antall babyer er status idet Bistandsaktuelt besøker laboratoriet.

– De er små som fluer når de kommer til verden, derfor vet vi ikke nøyaktig hvor mange babyer vi har, forklarer Msuya.

Bistandsaktuelt får et eksklusivt besøk i det biosikre laboratoriet. For ikke å risikere sykdommer tilsier protokollen en dusj, tre rens av føttene, to par forskjellige spesiallagde sko og hvit, sterilisert frakk.

Syrlige kommentarer

I monterne kommer det en dusj av ørsmå vanddråper over de små skapningene. Det er en liten skog av frodige, grønne planter bak glassplatene, alle brakt ned fra Kihansi for å sikre at paddene formerer seg i det som en gang var deres naturlige element. De

voksne er ikke mer enn kanskje tre centimeter lange, kroppen er nærmest gjennomsiktig og øynene er som to svarte, små, utstående prikker. Følelsen av at et lite stykke historie skrives i de små, biosikre lokalene er fremtredende, tross at attraksjonene selv er aldeles uvitende om hvor eksklusive de er – og hvor mye penger de har kostet verdenssamfunnet.

– Er de ikke fine?

– Veldig, veldig søte, svarer vi henført og ikke så rent lite fascinert. – Men så mye styr for den lille skapningen der?

Tilbake på kontoret klarer professor Nahonyo ikke å holde tilbake smilet og sier at det er mange som har stilt seg det spørsmålet, både tanzanianere og utlendinger. I landsbyene rundt Kihansi spør folk seg hvorfor millioner blir brukt på sprinkleranlegg for å gjøre klar vanning for noen padder, når de selv må gå kilometer

ØKONOMISK VEKST

Optimistisk for MUL-land

Halvparten av de 48 minst utviklede landene (MUL) kan kvitte seg med sin MUL-status i løpet av det neste tiåret. Det krever imidlertid både en sterk nasjonal innsats, tollfrihet for eksportvarer og bedre tilpasset bistand, ifølge en rapport fra FN.

Bare tre MUL-land har tidligere kommet seg ut av sin status som «minst utviklet» siden FN fant opp betegnelsen i 1970 – Botswana, Kapp Verde og Maldivene.

VANN

51

millioner mennesker i Kongo mangler tilgang til rent drikkevann, ifølge FNs miljøprogram. Det er tre fjerdedeler av befolkningen, selv om landet har over halvparten av Afrikas vannreserver.

Etter eksiltilværelsen i USA har 79 voksne padder og et ukjent antall paddebarn ankommet dette laboratoriet i Dar es Salaam. FOTO: HEGE OPSETH

etter vann – og faktisk heller ikke har tilgang til elektrisitet.

Da nyheten om den utrydningstruede padda sprakk for ti år siden og arbeidet med å sikre overlevelse startet, flommet pressen over av leserinnlegg. Kommentarer som «De kan sende en padde på første klasse til USA, men de kan ikke vaksinere barna eller gi brød til de som sulter», var vanlige.

– Det er viktig å understreke at all innsatsen som er gjort ikke er ene og alene for denne padda – det handler om det biologiske mangfoldet. Hele økosystemet henger sammen, og det er viktig at vi klarer å redde den for samspillet i naturen, sier professoren.

Standard undersøkelser

Før eller under enhver kraftutbygging gjøres det undersøkelser for å

kartlegge potensielle skader for naturen rundt. Det er sjelden at komplikasjoner i millionklassen kommer på grunn av en bitteliten padde. For Norge stod det mye på spill. Som hovedinvestor i Kihansi-kraftverket var flere hundre millioner brukt. I dag er vannkraftverket avgjørende for Tanzanias kraftforsyning. 20 prosent av landets elektrisitet kommer fra Kihansi.

– Dette kan skje igjen ved lignende utbygginger, selv om dette er et spesielt tilfelle, konstaterer ambassadør ved Norges ambassade i Tanzania, Ingunn Klepsvik.

– Men er det sikkert at det er kraftverket som er skyld i at padda var i ferd med å forsvinne fra jordens overflate?

– Vi er ikke sikre. Det kan være mugg som gjorde at den ble fullstendig utryddet fra naturen, sier professoren.

Tusener flys fra USA

– Er det sikkert at det ikke finnes noen eksemplarer av denne lille skapningen i områdene rundt kraftverket, den kan ikke være så lett å få øye på?

– Vi har overvåket området svært nøye og må dessverre bare fastlå at den er utryddet fra sitt naturlige element, sier Nahonyo.

Men det er altså håp. Ekspertene er optimistiske med tanke på at padda om ikke så alt for lenge skal klare å overleve i naturen.

Og før det – ja, da skal flere tusen flys til fra USA til Tanzania. ■

hege.opseth@norad.no

– Utdatert demokrati-strategi

Færre land, færre temaer, mer politisk støtte og en oppdatert strategi. Det er noen av anbefalingene i en evaluering av norsk støtte til demokratiutvikling i FN-regi. **Av Hege Opseth**

DE SISTE TI ÅRENE har Norge gitt over to milliarder kroner i støtte til demokratiutvikling gjennom FN. Summen utgjør om lag 20 prosent av Norges totale satsing på demokratiutvikling. Norge får ros på mange områder, men ifølge evalueringsteamet er det norske utenriksdepartementets strategi for demokratiutvikling utdatert.

– Strategien bør oppdateres. Den eksisterende er fra 1992 og er ikke lenger passende, heter det i evalueringsteamets anbefalinger.

Evalueringen som er foretatt av Scanteam på oppdrag fra Norads evalueringsskifte har tatt for seg innsatser i Guatemala, Malawi, Sudan, Afghanistan, Nepal, Mosambik og Pakistan. Evalueringen er et resultat av et politisk ønske om å vite mer om resultater av den multilaterale satsingen.

Viktigheten av ett FN

I felt opplevde evalueringsteamet at det var konkurranse mellom FN-organisasjoner på bakken. En av anbefalingene er derfor at Norge presser på for at FN skal levere som én aktør.

Teamet etterlyser også mer bærekraft i det norske engasjementet for ulike programmer. Den norske interessen er ofte stor i begynnelsen, men kan være dalende ettersom tiden går.

– Interessen avtar over tid blant annet som et resultat av skifte av personell, nye prioriteringer og nedbemanning av ambassadene, heter det.

Politisk støtte

Under lanseringen av evalueringen ble det sagt at «alle var glade for å få norske penger, men de etterlyste mer politisk støtte». Det er i sårbare stater FN-organisasjonene i felt ønsker at Norge skal vise større villighet til å forsvare demokratiske rettigheter. De ønsker at Norges representanter skal være mere aktiv dialogpartnere.

– Norge trenger å bli en bedre samarbeidspartner for FN, skriver evalueringsteamet.

Skal Norge lykkes med demokratistøtte gjennom FN anbefales det at UD setter inn flere ressurser på personellsiden – og ikke minst: Norge må konsentrere innsatsen om færre land og færre temaer.

Økt gjennomslagskraft

Satsingen gjennom de siste ti årene viser også at støtten til demokrati har bidratt til offentlige diskusjoner om demokratisk utvikling i de seks landene som har vært fokus. Det understrekes at demokratistøtte gjennom FN er særlig viktig i sårbare stater.

Noen eksempler på gode resultater er: I Mosambik har mediestøtten gjennom FN bidratt til opprettelse av mange lokale radiostasjoner. I Guatemala har Norge støttet urbefolkningens rettsvern og det sivile samfunn gjennom FN siden 2000. Urbefolkningens rettigheter har i dag større sjanse til å bli hørt i det nasjonale rettssystemet enn før. I Malawi fikk lokalsamfunn og individer økt gjennomslagskraft for sine rettigheter overfor myndighetene.

De fleste programmene som er evaluert har pågått i 5-10 år og spenner over støtte til sivil samfunn og demokratiutvikling til valg, menneskerettigheter, justissektor, likestilling og media. ■

hege.opseth@norad.no

Evaluering

■ Evalueringen «Democracy Support through the United Nations» er gjennomført av norske Scanteam i samarbeid med Nord/Sør-konsulentene, Stockholm Policy Group og Overseas Development Institute.

■ Evalueringsrapporten bygger på en litteraturstudie, en kartleggingsstudie samt seks landstudier, alt tilgjengelig elektronisk. Hovedrapporten er tilgjengelig også i trykket form.

■ Les mer på: www.norad.no/evaluering

12 Reportasje

■ RISIKO

28

hjelpearbeidere ble drept i Afghanistan i fjor, 42 prosent flere enn året før. Rekordhøye 2.777 sivile afghanere ble drept i 2010, ifølge Afghan Rights Monitor.

■ FN

Etterlyst: kvinner

Elleve år etter at FNs sikkerhetsråd vedtok en resolusjon for å styrke kvinners stilling i freds- og sikkerhetsarbeid er kvinner fortsatt dårlig integrert i fredsskapende prosesser. Det hevder en rapport av Global Network of Women Peacebuilders som undersøker konflikter i elleve land i Afrika, Asia, Latin-Amerika, Stillehavslandene og Europa.

Helsefond med evig liv

De ble født for å leve kort og effektivt. Rundt ti år senere er de større og sterkere enn noen sinne. Har Gavi-alliansen og Det globale fondet evig liv?

Av Ingvild Sahl, i Sveits

Nye vaksiner introduseres. Utviklingslandene kjøper inn store mengder med støtte fra Gavi. Prisen på vaksiner går ned, og etter hvert vil den være så lav utviklingslandene kan betale for vaksinerne selv.

Det var suksessoppskriften initiativtakerne bak Gavi Alliance så for seg da alliansen ble lansert i 2000. Dette var et tidsavgrenset prosjekt, ikke en ny organisasjon. I kjelleren til Unicef fikk den norske legen og vaksinerådgiveren Tore Godal i oppgave å få fortgang på vaksineringen av barn i utviklingsland. Til å hjelpe seg hadde han fått tildelt en «halv» sekretær.

Oppdraget skulle vare i fem år. Så skulle den globale alliansen legges ned.

– Jeg reiste rundt i afrikanske land og forberedte dem på at de måtte ta over finansieringen av vaksinerne selv, når fem år var omme, sier Tore Godal, som hadde sett seg lei på at organisasjoner i FN-regi aldri ble lagt ned.

130 ansatte

Men elleve år senere lever alliansen av statlige og private aktører fortsatt – i beste velgående, blant annet som følge av betydelige årlige bidrag fra det norske bistandsbudsjettet. En og en halv stilling og et kjellerkontor har vokst til 130 personer i egne lokaler i Genève og Washington. I juni samler Gavi alle sine givere i London. Målet er å øke innsatsen fra fire milliarder

dollar de første ni årene – til 6,8 milliarder dollar de neste fire årene.

– Forventningene i oppstarten var nok urealistiske, sier Gavis midlertidige sekretariatssjef Helen Evans til Bistandsaktuelt, og sikter til suksessoppskriften som skulle presse vaksineprisene ned.

Hun mener behovet for Gavi er minst like stort i dag som i 2002. For selv om prisen på enkelte vaksiner er redusert, er de fortsatt alt for høye for mange utviklingsland, som trolig vil være avhengig av vaksinstøtte fra Gavi i overskuelig framtid.

Samtidig har antall vaksiner som Gavi tilbyr støtte til økt fra to til ti.

– Vi gjør ikke det samme nå som vi gjorde for ti år siden. Da visste vi ikke at vi ville få en ny vaksine mot lungebetennelse, mot tarminfeksjon, mot livmorhalskreft, mot malaria og japansk encefalitt, sier Gavis direktør for politikk og ytelse, Nina Schwalbe. – Dersom vi bare skulle støtte vaksiner mot hepatitt B og hib, som vi gjorde i oppstarten, ville oppdraget trolig vært fullført, legger hun til.

Global helsekjemp

På den andre siden av Genève holder Det globale fondet for bekjempelse av hiv, malaria og tuberkulose til. Akkurat som Gavi har fondet Bill Gates, Norge og en rekke andre givere i ryggen. Fondet ble stiftet i 2002 for å øke innsatsen mot de tre sykdommene frem mot tusenårsmålenes utløp i

Gavi-alliansen anslår at deres arbeid i løpet av ni år har reddet 6,5 millioner liv i utviklingsland. De fleste er barn.

FOTO: KEN OPPRANN

Tore Godal, vaksinerådgiver

2015. Men heller ikke her er det organisatoriske dødsramper å spore.

Så langt har fondet fordelt 13 milliarder dollar i 150 land, og pengesummene som fordeles årlig vokser fra år til år. Det samme gjør antall ansatte i sekretariatet. Fra 2006 til 2010 vokste organisasjonen fra 150 til 600 ansatte. Sekretariatsleder Michel Kazatchkine tror fondet er kommet for å bli.

– Må styrke fondet

– Frem til vi har funnet en global løsning for de tre sykdommene, må vi styrke fondet, ikke avvike det, sier han til Bistandsaktuelt.

I fondets nye strategi, som stokes ut i disse dager, ønsker fondet å øke antall liv som reddes fra 6,5 millioner de første ni årene, til 20 millioner frem mot 2016.

Kazatchkine sammenligner kampen mot aids, tuberkulose og malaria med global oppvarming.

– Vi kan ikke gi noen millioner kroner til Nigeria – som de kan bekjempe global oppvarming med de neste par årene, og tro at vi har løst problemet. Verden må stå sammen i kampen mot epidemiene, helt til de er brakt ned på et nivå som er til å leve med, sier han.

Nesten ingen dør

Ifølge Helge Hveem, professor i internasjonal politikk ved Universitetet i

Oslo, er de to helseinitiativene klassiske eksempler på at organisasjoner så og si aldri dør.

– Når en organisasjon kommer opp i en viss størrelse og har bestått en stund, skal det svært mye til for at den dør. De aller fleste består og består, sier han.

Dette gjelder også organisasjoner som var ment å utføre ett bestemt oppdrag. Grunnen til dødsvegningen kan komme både utenfra og innenfra, ifølge Hveem.

– Enten opplever man at problemene organisasjonen skulle takle ikke er løst, noe som kan gi både ansatte og støttepartnere et argument for å fortsette. Eller så finner man et nytt mandat for organisasjonen, som gir en grunn til å fortsette, sier han.

Gode skussmål

Hvor lenge det vil være behov for dem, kan verken Helen Evans eller Michel Kazatchkine svare på. Men begge initiativene får i det minste gode skussmål fra giverne. Nylig ble de av britiske bistandsmyndigheter kåret til to av de beste initiativene i bistandsbransjen, når det kommer til effektivitet og resultater per krone. Begge kan derfor vente seg økt støtte fra britene i fremtiden. ■

ingvild.sahl@norad.no

Det globale fondet

■ Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria ble etablert i 2002 etter initiativ fra blant annet G8-landene. Målet var å få til en betydelig økning av ressurser for å nå tusenårsmålet om å bekjempe aids, tuberkulose og malaria.

■ Norge har gitt 375 millioner kroner årlig til fondet i perioden 2008–2010.

■ Frem til 2013 vil Norge gi 1,4 milliarder kroner.

Gavi-alliansen

■ Gavi-alliansen er et partnerskap for global helse bestående av representanter fra giverland og utviklingsland, vaksineprodusenter, filantroper, forskningsinstitutter, sivilt samfunn og lignende.

■ Alliansens formål er å øke tilgangen til eksisterende vaksiner, styrke helsesystemene i land og introdusere ny teknologi.

■ Norge har så langt bidratt med om lag 500 millioner kroner i året til alliansen. For 2011 er det satt av en milliard kroner til Gavi.

ØKONOMI

Afrika har forandret seg til det bedre siden 2000. Men for investorer er Afrika fremdeles et risikabelt sted å gjøre forretninger»

Johannes Zutt, Verdensbankens landdirektør for Rwanda, Kenya, Eritrea og Etiopia

NY STYRELEDER

Short tar over

Clare Short, tidligere britisk utviklingsminister, tar over som styreleder i EITI, et initiativ for å sikre åpenhet om pengestrømmer fra gruve- og oljeindustrien. 33 land har til nå sluttet seg til initiativet, og har til sammen redegjort for pengestrømmer tilsvarende 2400 milliarder kroner.

Spillet om skogen

Norge og Indonesia skal samarbeide om å redde skogen. Men hvorfor frykter lokalbefolkningen skogprosjektene?

Av Even Tømte, i Indonesia

Plantasjen strekker seg i alle retninger, så langt man kan se fra toppen av utkikkstårnet. Palmene er fremdeles små. Mange av dem venter fortsatt på å bli plantet, stablet opp langs siden av veien eller lagt ut i rader på jordene, pakket i sorte plastsekker. Tross de store inngrepene er lisensen for å drive plantasjonen ikke ferdigbehandlet av myndighetene.

Over innkjørselen til plantasjeområdet er det strukket en snor. To blader merket med hvite kryss flagrer fra snoren; et tegn fra lokalbefolkningen om at det er konflikt om bruken av området, og at arbeiderne på plantasjonen bør holde seg unna.

– Selskapet har tatt lokalbefolk-

ningens land, sier Pak Dehen fra Aman, en organisasjon som samler urfolkssamfunn fra hele Indonesia. Vi er i Mantangai i Sentral-Kalimantan, provinsen der Norges skogavtale med Indonesia skal prøves ut. Plantasjens egne folk er ikke å se.

– De holder seg nok unna siden de egentlig ikke har lov til å drive her, sier Pak Dehen.

Indonesia er verdens største produsent av palmeolje. Oljen brukes til matlaging og inngår som ingrediens i en rekke kosmetikk- og ferdigmatprodukter. Samtidig har etterspørselen økt kraftig etter at flere land har vedtatt ambisiøse mål om å erstatte bensin med biodrivstoff.

Tilhengere av palmeoljeindustrien

Plantingen er i full gang, selv om rettighetene til palmeoljeselskapet ikke er avklart.

FOTO: EVEN TØMTE

er opptatt av at plantasjonene kan bidra til økonomisk vekst og hjelpe folk ut av fattigdom. Palmeolje er big business, men mange av plantasjonene eies også av småbrukere. Plantasjonene skal ikke bare gi overskudd til eierne, men økonomisk utvikling og jobber til lokalbefolkningen. Skurene av flettverk og plastpresenninger

«Vi gjør ikke dette fordi det er lett. Vi gjør det fordi det er vanskelig og nødvendig»

Hans Brattskar, Miljøverndepartementet

som arbeiderne bor i vitner likevel ikke om velstand.

Hugst og vekst

Den indonesiske økonomien vokser kraftig. En del av veksten kommer fra å hugge ned trær for å rydde land til plantasjoner og gruver, eller bare for å selge tømmeret. For å plante de lukrative palmetrærne blir naturlig voksende trær og annen vegetasjon ryddet vekk. Dette frigjør store mengder karbon som er lagret i trærne og i torvmyra de vokser på. Omkring 80 prosent av Indonesias klimagassutslipp kommer fra avskoging.

President Susilo Bambang Yudhoyono vil ha klimagassutslippene ned og vri veksten mot andre

14 Reportasje

■ DEMOKRATI

Dyre stemmer i Uganda

Det er blitt dyrere å bestikke velgere til å stemme på seg i Uganda. Ifølge avisa The East African koster en stemme i gjennomsnitt 30 dollar i dag, mens man kunne kjøpe dem for skarve 10 cent for 15 år siden.

– Det er synd man ikke handler med stemmer hele året, ellers ville det vært lurt å lagre rikdommen der og se den øke i verdi mens shillingen stadig synker, skriver kommentatoren Joachim Buwembo.

■ TALIBAN

Vil ikke angripe skoler

Talibans øverste leder, Mulla Muhammed Omar, har erklært at opprørere i Afghanistan ikke skal angripe skoler eller skoleelever, melder det afghanske utdanningsdepartementet ifølge FN-nyhetstjenesten Irin.

■ HIV

22

millioner mennesker er hiv-positive på det afrikanske kontinentet. Det er like mange som det bor i hele Australia.

sektorer. Plantasjer som den vi besøker er blant de største truslene mot Indonesias planer om å redusere sine klimagassutslipp – planer Norge er beredt til å støtte med inntil seks milliarder kroner.

Indonesia er et av utstillingsvinduet i Norges satsing for å bevare regnskog i utviklingsland. Statsminister Jens Stoltenberg har lovet betaling dersom landet kan dokumentere redusert avskoging innen 2014.

Et nytt politisk organ, REDD+ Task Force, har blitt opprettet i Indonesia for å legge til rette for å gjennomføre skogavtalen. Men arbeidet går sent. Fire måneder etter at president Yudhoyono skulle ha stanset tildelingen av nye lisenser til skogindustrien, venter man fremdeles.

I mellomtiden kommer plantasjeselskapene ofte i konflikt med lokalbefolkningen. De som bor der

plantasjene bygges har sjelden lisenser eller formelle eiendomskrav til skogen, men opplever at selskapene ødelegger for deres bruk av områdene. Selv om indonesisk lovgivning gir en viss anerkjennelse til tradisjonell rett, snakker i praksis pengene høyest. Skogbruksministeriet, som oppfattes som industriens talerør, innrømmer at korrupsjon er et stort problem i skogsektoren, og at omfanget av ulovlig hogst er enormt.

Men lokalbefolkningen kjemper ikke bare mot plantasjevirkksomheten. De kan også komme i konflikt med prosjekter som er ment å verne skogen. Når vi snakker om REDD+ i landsbyen Mantangai, blir tonen fort anstrengt.

– Opptatt av egne interesser

Mantangai ligger i området for den tidligere diktatoren Suhartos «megaris»-prosjekt, som skulle forvandle én million hektar «uproduktiv» våtmarksskog i Sentral-Kalimantan til risplantasjer på slutten av nittitallet. I stedet ble torvmyra tørket ut og store skogsområder ødelagt for lang tid framover før den økonomiske krisa på slutten av nittitallet satte en stopper for hele prosjektet. Innbyggerne i området snakker med resignert galgenhumor når de forteller om hvordan livet har endret seg det siste tiåret.

– Mange av lokalsamfunnene her har mistet troen på seg selv, mener Pak Dehen.

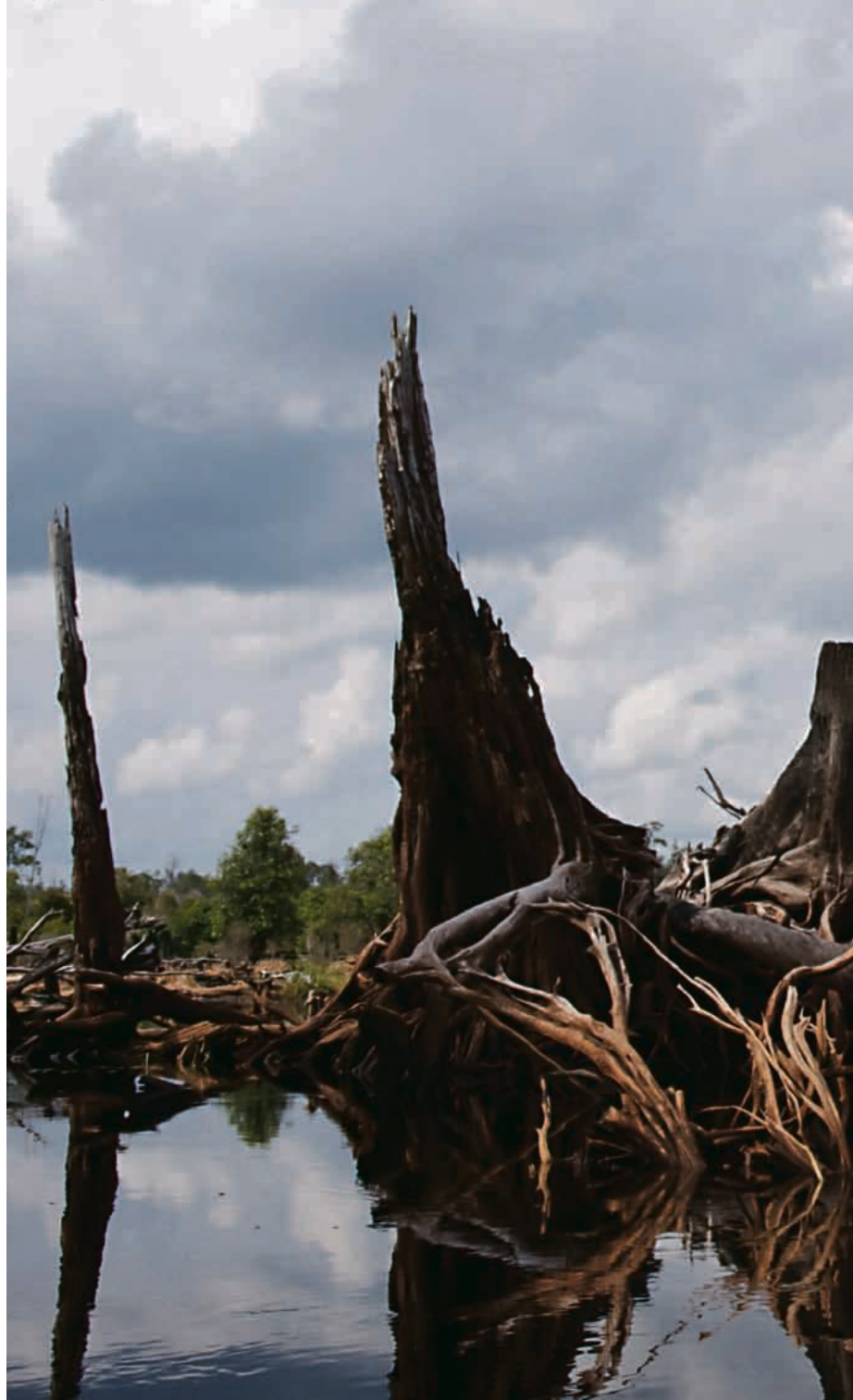
I et hus ved elvebredden blir vi budt på vann og sigaretter. TVen surrer i bakgrunnen. Døra er åpen ut mot elva, der båter med påhengsmotor drønner forbi. Landsbyen er bygget på påler halvveis ut i vannet.

Nå driver det australske Kaliman-

Handris Eranos ser med skepsis på nye utviklingsprosjekter i Mantangai: – Jeg tror de er mest opptatt av sine egne interesser.

Tørke, brann og hogst har skapt store områder med brent våtmarksskog på Sentral-Kalimantan.

FOTO: EVEN TØMTE

tan Forest and Climate Partnership (KFCP) det første store klimaprojektet under REDD-paraplyen i Indonesia i dette området. Prosjektet skal drive vern og nyplanting av ødelagt skog og rehabilitering av torvmyr, men lokalbefolkningen beskriver det som nok et forretningsprosjekt.

– Det er vanskelig å forstå hva som egentlig gjøres, sier Handris Eranos. Han er en av en håndfull innbyggere i Mantangai som har jobbet med å plante trær for KFCP. For det tjente han 90.000 rupiah om dagen, omtrent 60 kroner. Men ettersom han måtte besørge transporten selv, endte han opp med under halvparten – tilsvarende en indonesisk minstelønn.

– Spør du meg, tror jeg bare de er opptatt av sine egne interesser. De snakket mest om praktiske ting, hvor det skal plantes og så videre, ikke så mye om hva som er målet med prosjektet, sier Handris.

– Men folk kommer på møtene deres likevel, for de får mat og drikke der, legger han til.

– Vet du hva REDD er?

– Jeg har hørt om det, men har ikke helt forstått hva det er.

Minibank

– Lovene blir laget i Jakarta, uten at noen spør lokalbefolkningen. Det er slik politikk gjennomføres i Indonesia, sier Bernadinus Steni fra Huma,

Norge i Indonesia

■ Norge inngikk i fjor en avtale om å støtte Indonesias ambisjoner om å redusere klimagassutslipp fra avskoging, under merkelappen REDD+ (reducing emissions from deforestation and forest degradation).

■ Norge skal betale inntil seks milliarder kroner dersom Indonesia kan dokumentere redusert avskoging innen 2014. Pengene skal betales på grunnlag av faktiske resultater.

■ Gjennomføringen av avtalen er forsinket. Indonesia skulle stanset tildelingen av nye lisenser til skogindustrien fra nyttår, men fire måneder på overtid har det varslede dekreteret fra presidenten fremdeles ikke kommet.

■ AFGHANISTAN

Færre afghanske flyktninger

Antallet afghanske asylsøkere gikk ned med ni prosent i fjor, viser tall fra 44 land. FNs høykommissær for flyktninger tror årsaken er strengere flyktningpolitikk i ankomstlandene. Likevel kom 24.800 asylsøkere fra Afghanistan i fjor. Det var syv prosent av det totale antallet asylsøkere i verden, bare overgått av Serbia.

■ FLYKTNINGER

1

million mennesker er drevet på flukt i Elfenbenskysten. FNs sikkerhetsråd har vedtatt sanksjoner mot tidligere president Laurent Gbagbo, som klamrer seg til makten etter valgnederlaget i fjor.

en indonesisk organisasjon som arbeider med skog og rettigheter.

For femten år siden var Indonesia et diktatur. Det har skjedd mye siden den gang, men fremdeles er det ikke hverdagskost at myndighetene snakker med sivilsamfunnet før de fattet beslutninger. Steni roser det norske skoginitiativet for å ha skapt en åpnere og mer inkluderende politisk diskusjon.

– For første gang i planleggingen av nasjonal utviklingspolitikk har alle de involverte partene blitt invitert til å delta. Prosessen har blitt åpnet, mener han, i likhet med en rekke aktiviteter Bistandsaktuelt har snakket med. De er opptatt av ikke bare å ha

nok et utviklingsprosjekt, men en politisk prosess som kan føre til at skogen forvaltes annerledes, og en større anerkjennelse av utfolks rettigheter og eiendom.

Avtalen mellom Norge og Indonesia slår fast at urfolk skal sikres «full

og effektiv deltakelse» i prosessen med skogbevaring. Steni er likevel bekymret for at tiltakene skal mangle forankring på grasrota.

– «Deltakelse» betyr at folk vil bli invitert til å komme og snakke, men uten at myndighetene trenger å høre på dem. Det står ingenting om rettigheter, sier han.

I landsbyene i Sentral-Kalimantan er ikke REDD+ veldig kjent. Men det har begynt å bre seg en forventning om at lokalsamfunn med skogområder skal få betalt.

– REDD+ blir sett på som en minibank. Hvis lokalsamfunnene ikke får penger, slik de tror de skal, kan det bli problemer, advarer en aktivist.

– Dersom Indonesia ikke er villig til å gjennomføre nødvendige reformer i skogsektoren, må Norge ta konsekvensene av det og ikke fortsette støtten, sier Anja Lillegraven i Regnskogfondet.

– Jeg synes norske myndigheter er modige. Det er ikke Norge jeg er redd for, men Indonesia, sier Pak Dehen fra organisasjonen Aman.

Vanskelig og nødvendig

– Jeg tror at forventninger om å få penger er ekstremt farlig. Hvis man skaper forventninger som ikke innfris, vil folk bli desillusjonerte, og det kan true hele prosessen. Da er det en fare for at folk hugger trær, lager plantasjer eller annet for å få kompensasjon for pengene som ikke kommer, mener Anja Lillegraven i Regnskogfondet.

Hun er bekymret for at den indonesiske regjeringen vil la industrien vinne interessekampen når det kommer til stykket. Moratoriet som skulle stanse tildelingen av nye lisenser til skogindustrien er på overtid, og utkastene som foreligger er ikke ambisiøse nok til å utgjøre den helt store forskjellen.

– Dette er en test på det større bildet. Hvis president Yudhoyono ikke evner å gi mandatet som trengs til de nye institusjonene, er det illevarslende. Dersom Indonesia ikke er villig til å gjennomføre nødvendige reformer i skogsektoren, må Norge ta konsekvensene av det og kutte støtten, sier Lillegraven.

Hans Brattskar, regjeringens superdiplomat som leder den norske regjeringens klima- og skogsatsing, er velkjent med komplikasjonene som beskrives i denne artikkelen. Men at noe er vanskelig er ikke et argument for å la være å forsøke, sier han.

– Indonesia er et utrolig komplisert land. Vi forsøker å få til et samarbeid delvis fordi det er helt nødvendig på grunn av at utslippene er så store, og delvis fordi landet har signalisert en kursendring i politikken. Men det kommer til å bli krevende, både for Indonesia og for oss.

På sikt vil norske bidrag være avhengig av en faktisk reduksjon i utslippene, understreker Brattskar.

– Vi gjør ikke dette fordi det er lett. Vi gjør det fordi det er vanskelig og nødvendig.

Tapt tømmer

Mens kanoene snirkler seg oppover elva, passerer vi store områder med tørr og vissne vegetasjon. Midt i våtmarksområdet strekker skjeletter av trær seg opp av myra. De likner tynne, sprukne fingre, resultatet av hugst, tørke og brann. Landsbyboerne forteller at noe av det er deres eget verk.

Nedover flyter elven en mengde tømmerstokker. Tømmeret er surret fast til to kanoer, men ingen mennesker er å se. Vi roper innover bredden at folkene skal komme tilbake, at vi ikke er politi, men får ikke svar. Straffen for ulovlig tømmerhogst er for streng til å ta unødige sjanser.

– Men de gjør det bare fordi de ikke finner noe annet å leve av, forsikrer Pak Dehen.

– Dette er uansett peanøtter i forhold til hvordan de store selskapene opererer. Vi vil påstå at det er landets politikk som ødelegger skogen, ikke lokalsamfunnene, sier han. ■

even.tomte@gmail.com

Nepals vakreste på vei til jobb

I mange år var Bhumika Shrestha en ungdom naboene så rart på og baksnakket. Nå er hun blitt rikskjendis og en respektert person i Nepals offentlighet. **Av Gunnar Zachrisen, i Nepal**

En skjønnhetskonkurranse ble veien til lokal berømmelse. Det var i 2007 at Bhumika gikk til topps under kåringen av The Pink Queen i hovedstaden Katmandu.

– Jeg var bare 20 år og trodde ikke at jeg kunne vinne, men vennene mine oppmuntret meg. Derfor bestemte jeg meg for å delta, forteller den veltalende og moteriktige 23-åringen.

Det var hennes største dag i livet. Hun sto der i en nyinnkjøpt sort silkekjole, med en krone i håret og hadde akkurat mottatt det rosa båndet som beviste at hun hadde vunnet i konkurranse med et dusin andre sminkede skjønnheter. Publikum og venner klappet og jublet. Blitslampene lynte. På bildene som gikk Asia rundt stråler hun som en soloppgang.

Revolusjonært år

Seieren i Miss Pink 2007, og senere deltakelse i den regionale konkurransen i Thailand, kom samme år som det blåste en forandringens vind over det konservative landet. De unge hadde gjort opprør mot kongedømmet og hindukonservative, og ulike minoriteters rettigheter hadde kommet mer og mer på den offentlige agendaen. I det nye Nepal var den unge skjønnhetsdronningen med ett en etterspurt person i tv og radio.

– Jeg var allerede et aktivt medlem i The Blue Diamond Society. Seieren i skjønnhetskonkurransen ga meg muligheten til å fortelle enda flere om problemene som transpersoner

og andre seksuelle minoriteter står overfor, sier Bhumika.

Debattant

Hun ble intervjuet i øst og vest og måtte fortelle om seg selv, sitt liv, sine drømmer og om traumatiske møter med skole, arbeidsmarked, helsevesen og offentlige etater.

Siden den gang har hun vært en gjenganger i ulike debatter om minoriteters rettigheter, som ungdommens og transenes representant. Ofte har hun vært ledsaget av Sunil Pant, leder av organisasjonen Blue Diamond Society, som har kjempet en hard og fremgangsrik kamp for seksuelle minoriteters rettigheter i det tidligere hindukonservative landet. Pant var selv den første åpne homofile som ble innvalgt i et parlament i Sør-Asia.

Historisk dom

Da høyesterett i 2007 behandlet et krav om at seksuelle minoriteter ikke skulle diskrimineres, ble det samtidig fremmet et eget krav på vegne av transpersoner. Under rettssaken var det blant andre Bhumika som frontet saken. Og i desember samme år falt den historiske avgjørelsen fra Høyesterett: Transpersoner skulle heretter ha rett til å definere seg selv som «det tredje kjønn». Ingen andre land i verden hadde inntil da fattet en lignende beslutning.

– Avgjørelsen fikk mye omtale i mediene, og har hatt stor betydning for vår anseelse. Offentlige tjenestemenn behandler nå transpersoner med større respekt, ikke minst po-

«Etter høyesterettsdommen er det merkbart mindre trakassering fra politiets side.»

Bhumika (23), rettighetsaktivist

Reportasje 17

Bildet av skjønnhetsdronningen Pink Queen 2007 har en hedersplass på veggen hjemme i familiens hus.

Bhumika er nøye med hud, hår og klær. De 20 minuttene foran speilet er en del av det daglige morgenritualet.

Hjemmet har alltid vært Bhumikas trygge havn. Her koser hun seg sammen med familiehunden «Snow».

Økonomien setter begrensninger for de fleste nepalere, også Bhumika. – En av drømmene mine er at jeg en dag skal få råd til å ta en kjønnsskifteoperasjon, sier hun. 23-åringen har hørt at én nepalsk transperson har vært i Thailand og «fått det ordnet».

18 Reportasje

litiet. Det er merkbart mindre trakassering fra politiets side, forteller Bhumika, som selv arbeider med å ta imot klager fra mennesker som oppsøker Blue Diamond Society.

Det tredje kjønn

Den 23-årige rettighetsaktivisten håper at offentlig etater etter hvert vil tilpasse sine skjemaer til rettsvesenets beslutning.

– I enkelte banker er det allerede mulig å krysse av i rubrikken for «tredje kjønn», sier hun.

Da de politiske partiene bestemte seg for å endre grunnloven i kjølvannet av revolusjonen, kongens avgang i 2007 og store politiske omveltninger, ble det etter hvert etablert en egen mandatkvote for ulike minoritetsgrupper, inkludert seksuelle minoriteter. Det gikk ikke lenge før den

profilerte og taleføre ungdommen ble spurt om å stille på partilisten til Nepals kongressparti ved parlamentsvalget, og i 2010 ble hun nominert.

– Nominasjonen til et av de store og viktige partiene har plutselig gitt meg en status og anseelse i lokalmiljøet. Mamma forteller at naboer som aldri tidligere har nevnt navnet mitt nå plutselig gratulerer med at «sønnen hennes» har gjort politisk karriere, sier Bhumika med et smil.

Hun har også merket at det har blitt lettere for henne å få til møter og samtaler med myndighetspersoner om ulike rettighetsspørsmål.

Ble slått

Livet har ikke alltid vært like enkelt for Bhumika. I januar 1988 ble hun registrert som et guttebarn i det lokale fødselsregisteret i landsbyen utenfor Kathmandu. Navnet hun ble gitt av foreldrene var Kailash Shresta, et navn hun begynte å hate mer og mer etter hvert som det gikk opp for Bhumika at hun ikke var helt som andre gutter. Snarere likte hun å omgås jenter, kle seg i kvinneklær og bruke sminke.

Det skapte samtidig problemer for henne på skolen. Den spinkle skoleeleven som foretrakk å leke med jentene i friminuttene kom seg noenlunde helskinnet igjennom de første skoleårene, men på ungdomsskolen ble det bare verre og verre.

– Lærerne var alltid etter meg. De kalte meg stygge ord og stilte meg stadig vanskelige spørsmål for å ydmyke meg. Til slutt kom det krav om at jeg måtte endre atferd – at jeg måtte kle meg som en mann og snakke på en mer mandig måte om jeg ville fortsette på skolen. Det gikk ikke. Så da ble jeg kastet ut – 16 år gammel.

Men hjemmet har vært en hule av trygghet for «jentegutten» som alltid hadde blitt baksnakket, oversett og hånet. – Mamma har alltid behandlet meg med varme og respekt, sier Bhumika. ■

gunnar.zachrisen@norad.no

– I Blue Diamond Society har jeg også mine aller beste venner, sier Bhumika. Her klapper hun fornøyd, i pausen under en debatt om minoriteters rettigheter på et hotell i Katmandu.

Kastet ut av skolen

Vennene «Honey» og «Sweety» har begge opplevd den type trakassering og overgrep som rammer veldig mange transpersoner i Sør-Asia – å bli seksuelt misbrukt og å bli kastet ut fra skole og arbeidsplass.

Av Gunnar Zachrisen, i Nepal

HONEY (30) VAR bare 12 år gammel da hun ble kastet ut av skolen i småbyen Khirtipur.

– Da hadde jeg allerede i et par år visst at jeg var annerledes enn de andre guttene, men jeg likte å være sammen med dem.

Lærerne var stadig ute etter å korrigere oppførselen til «den feminine unggutten». En dag, etter en dansetime, ble hun innkalt til rektors kontor. Der ble hun slått som straff for sin feminine oppførsel.

– Da sluttet jeg, sier Honey.

Hun gir også en detaljert fortelling om hvordan hun som barn ble seksuelt misbrukt av familiemedlemmer.

Men livet tok en positiv vending. «Honey» var navnet hun fikk av venner etter at hun ble med i rettighetsorganisasjonen Blue Diamond Society. I dag arbeider hun frivillig som kampanjeleder og kursholder på et av organisasjonens underkontorer.

Barndomsvennen Sweety (32), som på samme måte som «Honey» helst kaller seg «jente», har en lignende historie. Den samme overlæreren banket henne opp og hun sluttet på skolen.

Redningen for de to fattigguttene ble å ta seg jobb som oppvaskere for thailandske munkene i et lokalt kloster.

– De var snille og ga oss litt mat hver dag for jobben vi gjorde, forteller de.

Sweety ble senere som 13-åring «adoptert» av en mannlig japansk turist som stadig besøkte landet. Hun hadde et ambivalent forhold til mannen, som både ga henne omsorg, fysisk nærhet, mye penger og fine klær, men også misbrakte henne seksuelt. Under dekke av å være hans sønn, levde de to sammen og delte seng i lange perioder.

– Jeg kan fortsatt våkne og føle smerten jeg ble påført, sier Sweety.

I dag arbeider Sweety for organisasjonen Blue Diamond Society. ■

Sweety (32) og Honey (30) ble begge kastet ut av skolen.

Blue Diamond Society

Er en nepalsk rettighetsorganisasjon som kjemper for seksuelle minoriteters rettigheter.

■ Organisasjonen, som ble stiftet i 2001, har gradvis klart å kjempe fram en større aksept for at seksuelle minoriteter ikke skal diskrimineres.

■ I 2007 besluttet landets Høyesterett at transpersoner i Nepal skulle ha en statsborgerlig rett til å definere seg selv som det «tredje kjønn».

■ Ved folketellingen som skal gjennomføres i Nepal i vår, vil det for første gang være tre rubrikker for kjønn – kvinne, mann og transperson.

■ Blue Diamond Society har i flere år mottatt norsk støtte, både fra den norske ambassaden og gjennom den norske organisasjonen Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH). I dag er det LLH som kanalisere den norske støtten. LLH får støtte fra Norad til sitt internasjonale arbeid.

En presidents bitre sorti

Karrieremulighetene er få, og risikoen for å bli straffet stor. Derfor tvilholder afrikanske presidenter på makten, sier demokratikspert Ketil-Fred Hansen etter blodbadet i Elfenbenskysten. **Av Per Ivar Nikolaisen**

Situasjonen var fortsatt uavklart i det vestafrikanske landet da Bistandsaktuelt gikk i trykken 5.april. BBC meldte at den tidligere presidenten Laurent Gbagbo hadde sperret seg inne i bunkersen, etter at hæren skal ha lagt ned våpnene. Flyktningshjelpen sa at det likevel fortsatt var skyting i gatene i Abidjan. Imidlertid tydet det meste på at valgviner Alessane Ouattara om bare få timer kunne sitte igjen som den endelige seierherren etter de blodige dagene i Elfenbenskysten.

Laurent Gbagbo var en ihuga talsmann for å skifte ut presidenter etter to perioder da han stilte til valg og vant i 2000. Men da han selv skulle gå av etter at han tapte valget i fjor høst, ble tonen en annen, og han nektet å gå av.

For hva skulle han ta seg til? Han er riktignok utdannet ved det prestisjefulle Sorbonne-universitetet. Men internasjonale organisasjoner hadde neppe stått i kø for å ansette ham i en toppstilling, og betalingen for eventuelle foredrag hadde vært lusen.

– Dette er et av de store problemene med presidentveldene i Afrika. De har enorm personlig makt, samtidig som de har få muligheter for en ærefull sorti, sier Ketil-Fred Hansen, historiker med doktorgrad i demokratitvilling i Vest-Afrika.

Mos metode

Den beste løsningen for Gbagbo og hans likemenn kommer fra den styrtrike afrikanske forretningsmannen Mo Ibrahim. Han gir en halv million amerikanske dollar i året i ti år til en afrikansk president som går av frivillig.

– Da kan presidentene beholde både ære og opprettholde sin livsstil med verdighet, påpker Hansen.

– Men har ikke mange statsledere stuet vekk så mye penger at de kan leve godt livet ut?

– Mange har det. Presidenten i Tsjad har antagelig nok til at han og familien kan leve luksuriøst i utlandet de kommende 600 år. Gbagbo hadde antakelig ikke så mye penger, men her handler det også om ære.

Risikerer fengsel

Ketil-Fred Hansen viser til at presidenter som har tappet staten for penger, risikerer straff når de går av.

« Dette er et av de store problemene med presidentveldene i Afrika. De har enorm personlig makt, samtidig som de har få muligheter for en ærefull sorti »

Ketil-Fred Hansen, historiker

Laurent Koudou Gbagbo, avtroppende president

Alassane Ado Dramane Ouattara, påtroppende president

– Vi vet lite om hva Gbagbo har gjort. Men presidentene i Kamerun, Tchad, Sierra Leone og Ekvatorial Guinea ville med stor sannsynlighet blitt strafforfulgt dersom de hadde gått av etter valgnederlag. Historien viser at de før eller senere vil bli innhentet av fortiden, sier Hansen.

Liberias Charles Taylor ble tvunget tilbake fra eksil i Nigeria. Rettssaken i Den internasjonale straffdomstolen i Haag ble avsluttet i mars, og dom er ventet i løpet av året.

Gode råd dyre

Hansen avviser at deling av makten i konflikter som den mellom Ouattara og Gbagbo er en god løsning.

– Resultatet andre steder i Afrika viser at dette fungerer dårlig. Verken Tsvangirai i Zimbabwe eller Odinga i Kenya har fått like mye makt som presidenten. Presidenten har konstitusjonelt og reelt veldig mye å si, og en maktdeling er tilnærmet umulig.

Enkelte har hevdet at verdenssamfunnet burde grepet inn med langt sterkere militære maktmidler tidligere, slik som i Libya. Hansen tviler på at mektige land ville vært interessert i en storaksjon for å hindre blodsutgytelser, enten det handler om Elfenbenskysten eller andre land i Afrika sør for Sahara.

– Kanskje kunne man heller tilbudt Gbagbo eksil i Paris, og en stor pengesum utbetalt resten av livet. Han kunne tatt med seg medhjelperne og familien. Det hadde uansett kostet mye mindre enn ny borgerkrig.

Lærepenge?

Spørsmålet er hvilke konsekvenser konflikten i Elfenbenskysten kan få for andre afrikanske land som har presidentvalg i år.

– Kanskje kan det virke avskrek-

kende. Samtidig snakker jeg med folk i Kamerun og Tsjad som mener at Gbagbo har vært klønete i sitt forsøk på å beholde makten: Hvis presidenten har tenkt til å bli sittende, må han i det minste sørge for å jukse skikkelig, slik at han vinner med god margin, forteller Hansen.

Signalene fra andre afrikanske land er ikke lovende.

– De siste par årene har jeg sett tilbakeslaget komme i Afrika sør for Sahara. Det var en utrolig optimisme på vegne av demokratiet på beynnelsen av 90-tallet. Nå er demokratiseringsbølgen i ferd med å slå kontra, hevder Hansen.

Han viser til at flere land nå har gjort om grunnloven, slik at presidentene kan sitte en tredje periode. Tsjad og Kamerun er blant disse. ■

Gbagbo og Ouattara

■ Laurent Koudou Gbagbo (65) har vært Elfenbenskystens president siden 2000. Etter å ha tapt presidentvalget 28. november 2010 nektet Gbagbo å trekke seg. Han har en doktorgrad med temaet «Sosio-økonomiske aspekter i den ivoirianske politikken mellom 1940 og 1960.» Gbagbo har jobbet for flerpartisystem med base i Frankrike, organisert et illegalt parti og overlevd kuppforsøk.

■ Alassane Ado Dramane Ouattara (69) har også en doktorgrad i økonomi og har fra 1968 til 1990 jobbet for det Det internasjonale pengefondet. Han var utpekt som statsminister i landet fra 1990 til 1993. Ouattara er muslim og fra nord i landet. Han er nå anerkjent internasjonalt som valgets vinner og landets legitime president.

En del av forklaringen på at Elfenbenskystens president, Laurent Gbagbo, nektet å gå av er at han har få muligheter til å trekke seg tilbake med æren i behold, mener historiker Ketil-Fred Hansen. Bildet er fra Elfenbenskystens hovedstad Abidjan. FOTO: ISSOUF SANOGO/SCANPIX

20 Reportasje

■ SYRIA

« Vi er ikke tilhengere av kaos og ødeleggelse »

Syrias president Bashar al-Assad forklarer hvorfor folk som demonstrerer for demokrati tar feil. Flere titalls demonstranter har blitt drept av syriske sikkerhetsstyrker under protester de siste ukene.

■ ARABISK BISTAND

Emiratene ga mye bistand i 2009

De forente arabiske emirater ga 1038 millioner dollar – over seks milliarder kroner – i bistand i 2009. Landet er dermed den tredje største bistandsgiveren utenfor OECD, etter Saudi-Arabia og Kina. Dette er første gang Emiratene har rapportert offentlig om hele sin bistand.

En kvinne vasker babyen sin i en leir utenfor Jaffna. Livet til de tamilske sivile er hardt. De fleste boligene er ødelagt og arbeid finnes omtrent ikke.

Krigen er over, lidelsene fortsetter

To år er gått siden borgerkrigen på Sri Lanka tok slutt. Fortsatt lever mange tusen mennesker i de mange leirene som er opprettet nord og øst i landet. Sivile kan fortelle om brudd på menneskerettighetene i et land der de styrende vil ha så lite internasjonalt innsyn som mulig.

Av Johan Augustin, foto Jonas Gratzer

Sola steiker på arbeidernes svette panner mens de rydder busk og kratt der den nye asfaltveien på Jaffnahalvøya skal bygges. Det er 35 grader midt på dagen, men kvinnene og mennene trosser heten og går på med hakene sine. Arbeidslaget består av rundt ti sivile tamiler fra en leir i nærheten. De

voktes av bevæpnede soldater, som står i skyggen av et tre et stykke unna. I det overgrodde landskapet utenfor byen Jaffna kan en skimte skjelettene av felleferdige hus som en gang var tamilenes hjem. Veggene er fulle av kulehull etter den langvarige borgerkrigen, og naturen er i ferd med å gjenerobre det som er igjen av husene.

For å forsørge seg tar mennene og kvinnene strøjobber for regjeringen. Siwa, en av arbeiderne, forteller at ingen av dem ennå har mottatt daglønna på 30 kroner.

– Vi ble lovet betaling etter ei uke, men nå er det gått 45 dager, og ingen har fått en eneste rupi. Men vi tror på et løfte. Vi kan ikke gjøre annet, sier Siwa.

Bortføringer

Leiren som Siwa deler med 400 familier, ligger i utkanten av Jaffna og består av telt og bølgeblikkskur. Plastpresenningene de bruker som tak er påtrykt navnet til hjelpeorganisasjoner som FN og Røde Kors. Noen geiter beiter mellom plastavfallet, løshunder leter etter mat.

Her treffer vi også Pathmavithi. Hun har bodd her i 22 år. Kvinnen i 60-årene har intet framtidshåp.

– Regjeringen plasserte oss her i 1989. Da krigen tok slutt lovte de at vi skulle få vende tilbake til markene våre. Men ingenting skjer, det er bare en masse prat blant politikerne, sier hun.

De fleste tamilene i leiren mangler jobb, men overlever takket være strøjobber. De sanitære forholdene i leiren er elendige, forteller hun. Men det verste som skjer i leiren er ifølge Pathmavithi bortføringene. Hvite varevogner kommer i ly av nattetørket, plukker med seg unge gutter og forsvinner. I desember og januar ble åtte ungdommer kidnappet av hæren. De var mistenkt for å tilhøre LTTE, Tamiltigreene. Likene deres ble funnet etter ei tid.

Tortur

En mann som vil være anonym, bekrefter at regjeringen står fast på sin harde linje mot LTTE, selv om krigen er slutt. Han forteller om leiren Kanda Kada øst i Sri Lanka, som er helt stengt for hjelpeorganisasjoner. Ingen andre enn de militære får slippe inn. Leiren er bare for tidligere LTTE-medlemmer samt de som mistenkes for å ha sam-

■ ELFENBENSKYSTEN

« I Abidjan er det rett og slett umulig å få tilgang til de hjelpetrengende. De fleste hjelpearbeidere må forhandle på daglig basis for meget begrenset tilgang. Veldig få organisasjoner opererer i de verst rammede nabolagene, og FNs team kan ikke dra dit fordi de blir utsatt for angrep »

Cyprien Fabre, regional leder for EU-kommisjonens humanitarian and civil protection arm (ECHO) i Vest-Afrika

Navothaya School utenfor Jaffna er fortsatt i ruiner selv om regjeringen lovet å bygge skolen opp igjen. Studentene er uansett glade for at de får gå på skolen igjen nå som krigen er over.

arbeidet med organisasjonen. Da han skulle besøke slektninger blant de mistenkte fikk han møte dem en kort stund utenfor leiren. Slektingene kunne fortelle om forhørsmetoder med elektrosjokk og der den forhørte fikk hodet stukket ned i en plastpose full av bensin.

– Regjeringen godkjenner tortur. Ingen burde bli behandlet på denne måten, selv om de anklages for å være terrorister, sier mannen.

Benekter

Nishantha Wadngodapitiya har vært offiser i den srilankiske hæren i 26 år. I hovedkvarteret i byen Vavuniya, som ligger fire timers biltur på hullede veier fra Jaffna, viser han på et kart over det østlige Sri Lanka stolt hvordan hæren omringet og nedkjempet Tamiltigrene i mai for snart to år siden. Ifølge han er det fortsatt om lag 3000 tidligere LTTE-medlemmer eller mistenkte i de såkalte

rehabiliteringsleirene, av de 13.500 som overga seg i sluttfasen av krigen.

Han ler og rister på hodet av påstandene om tortur i leirene.

– Vi gir dem utdanning, ordner arbeid, de får se på tv og spille spill. Vi er seriøse, understreker han.

– Er ikke frie

Noen kilometer utenfor Jaffna stopper skolebussen på den støvete veien foran Navothaya-skolen. Jenter og gutter i hvite og blå skoleuniformer strømmer ut av bussen og inn på skolegården, tilsynelatende ubekymret over at skolen deres er felleferdig og full av kulehull. Sriganesh Nagaratnam står og ser på når elevene hans øver til en danseopptreden. Han er tamil, som flertallet av befolkningen på Jaffnahalvøya, og har arbeidet som fysikklærer de siste 20 årene.

Når nå krigen er over har regjeringen lovet å bruke 200 000 kroner til oppussing av den nedslitte skolen.

– De pengene rekker ikke langt. Alt holder jo på å rase sammen, forteller Sriganesh

Før krigen var utdanningsnivået på Jaffnahalvøya høyt. Men borgerkrigen har rammet både utdanningen og andre sektorer i samfunnet. Om hver-

dagslivet etter krigen forteller han:

– Vi har ikke krig lenger, men vi er ikke mentalt frie. Regjeringen skal bestemme alt over oss, sier Sriganesh. Som eksempel nevner han det uoffisielle portforbudet hver i Jaffna. Soldater patruljerer gatene og plager innbyggere som er ute etter 21.

Lite hjelp fra regjeringen

Rundt en kilometer lenger ned den sønderbombede grusveien ligger en leir for sivile tamiler som ble tvunget på flukt

fra området for fem år siden, og som kom tilbake hit i september i fjor.

Sasikumar er i 50-årsalderen. Likedan som de andre mennene i leiren må han klare seg med strøjobber, som bygging av hus og veier i FN-regi. Huset hans ble ødelagt og plyndret under krigen. Nå bor han i et telt – finansiert av den indiske regjeringen.

– Vi får ingen penger av vår egen regjering. Alt kommer fra hjelpeorganisasjoner eller den indiske regjeringen, forteller Sasikumar.

Når det blir snakk om LTTE slår han blikket ned og forteller om den natta for 20 år siden da Tamiltigrene kom inn i byen og tok med seg hans datter.

– De hadde som regel at alle familier skulle gi dem en gutt eller ei jente, som skulle kjempe for deres selvstendighet. Men vi sivile havnet mellom dem og regjeringen. Vi hadde ingen frihet, og nå er det fred – men hva har vi, spør Sasikumar, og forteller om de frodige markene han og naboene eide før krigen.

– Vi dyrket ris og hadde store plantasjer med kokospalmer. Men LTTE hogg ned palmene for å bygge bunke- re, og rismarkene er fortsatt fulle av landminer, sier han, og nikker mot et rødt skilt med svart hodeskalle ved si-

Siwa arbeider for myndighetene, men foreløpig har han ikke fått noe lønn. I mellomtiden er han og familien avhengig av utenlandsk hjelpeorganisasjoner for å overleve i leiren i utkanten av Jaffna.

« Ingenting skjer, det er bare en masse prat blant politikerne »

Pathmavithi, leirboer.

22 Reportasje

■ MØDREHELSE

350 000

Jordmødre mangler for å gi kvinner mulighet til å føde med tilsyn fra helsepersonell. 48 millioner kvinner, en av tre kvinner, føder uten hjelp fra verken jordmor eller annet helsepersonell i verden i dag, ifølge Redd Barna.

■ JEMEN

Matmangel i Jemen

Nesten en tredjedel av Jemens 23 millioner innbyggere har ikke nok å spise. Samtidig gjør urolighetene det vanskelig å nå fram med humanitær hjelp, sier Valerie Amos, FNs visegeneralsekretær for humanitære spørsmål og koordinator for nødhjelp.

Mange familier bor i ødelagte hus. Myndighetene på Sri Lanka har lovet tamilene at boligene deres skal renoveres. To år etter at krigen tok slutt har lite skjedd.

den av veien. Det forteller at området ennå ikke er ryddet for miner.

Røde Kors er en av mange hjelpeorganisasjoner på plass nord i Sri Lanka. Sugi Hullugalle, en av deres talspersoner, forteller hvordan de ved hjelp av donasjoner fra alle verdenshjørner forsøker å gjøre livet lettere for den tamilske sivilbefolkningen.

– Vi gir dem mat og medisiner, forteller han.

På spørsmål om hva Sri Lankas regjering gjør i området ser han bort og svarer:

– De har ikke en gang ordnet toaletter til sin befolkning.

Farlig for journalister

Til tross for at krigen er over har Sri Lanka en lang vei å gå mot presse- og ytringsfrihet, mener landets journalister.

Sjefredaktør M. V. Kanamylathan i Jaffna-avisa Udayan peker på kulehullene i redaksjonslokalet, og viser fram de sønderskutte datamaskinene, som han har stablet på ei stålhyll. Om kvelden 2. mai for snart fem år siden trengte bevæpnede menn seg inn i redaksjonen og begynte å skyte. To av medarbeiderne ble drept. Redaktør Kanamylathan var i hovedstaden Colombo og berget dermed livet.

– Begge sider har forsøkt å drepe meg tidligere. En gang forsøkte de å meie meg ned med en jeep. I løpet av de 25 årene avisen har kommet ut har vi mistet åtte medarbeidere, sukker han.

Han beskriver situasjonen i Jaffna

etter krigen som betydelig roligere. Men fortsatt må han tenke seg om to ganger før han setter artikler på trykk.

– Regjeringen presser på og registrerer oss så snart vi skriver noe negativt om dem.

På spørsmål om ytringsfriheten noen gang vinner fram i Sri Lanka sukker han enda dypere.

– For et par måneder siden skjøt hæren en prest som hadde uttalt seg om menneskerettigheter. Det er der vi befinner oss akkurat nå.

Han beskriver Sri Lanka som et tidligere paradys, men som nå kjemper med sosiale og økonomiske problemer og et sviktende utdanningsnivå.

– Vi har ikke vunnet noe på 30 år med stridigheter, sier han.

– Krigen er over, men ikke lidelsene. ■

Etter at han ble utsatt for et drapsforsøk tilbringer MV Kanamylathan, sjefredaktør i avisa Udayan i Jaffna, mesteparten av tiden sin på kontoret.

Sri Lanka

■ Den singalesiske majoriteten utgjør ca 73 prosent av befolkningen, men tamilene utgjør omtrent 15 prosent. Befolkningen er på 21 millioner.

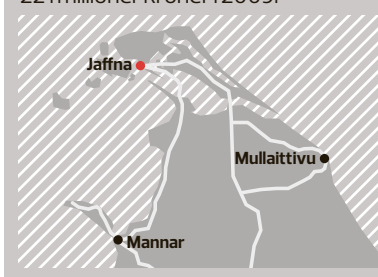
■ LTTE, Liberation Tigers of Tamil Eelam, ble dannet i 1976 under ledelsen Velupillai Prabhakaran for å arbeide mot diskriminering av tamilene.

■ Fram til 2008 kontrollerte LTTE store deler av de tamilske områdene nord og øst i Sri Lanka.

■ Prabhakaran ble bekreftet død 18. mai 2009, men LTTE sies fortsatt å eksistere som en undergrunnsbevegelse.

■ Rundt 300.000 mennesker ble drevet på flukt under krigen. Fortsatt bor om lag halvparten av dem i 16 forskjellige leire nord og øst i landet.

■ Norsk bistand til Sri Lanka var på 221 millioner kroner i 2009.

Amnesty: – Forsvinninger og drap

Av Tor Aksel Bolle

MENNESKERETTIGHETSORGANISASJONEN Amnesty er svært bekymret over situasjonen på Sri Lanka. Organisasjonen melder om fengslinger uten tiltale, svært strenge restriksjoner på ytrings- og forsamlingsfrihet og bortføringer, forsvinninger og utenomrettslige henrettelser nord i Sri Lanka, særlig på Jaffnahalvøya. Ofrene inkluderer også mennesker som nettopp har kommet tilbake til sine hjemtrakter etter å ha vært fordrevne som følge av den væpnede konflikten.

– Dette har skadelige følger for offentlig sikkerhet i regionen og folks evne til å hele sine sår og bygge opp samfunnet igjen, sier generalsekretær i Amnesty Norge Jon Peder Egenæs.

Ifølge Amnesty finnes det en rekke troverdige øyenvitneskildringer av hvordan både regjeringens sikkerhetsstyrker og De tamilske tigrene (LTTE) begikk alvorlige menneskerettighetsbrudd og brudd på folkeretten i løpet av den væpnede konflikten, spesielt i krigens siste måned. Amnesty International krever at en internasjonal uavhengig kommisjon undersøker påstandene

om krigsforbrytelser og andre overgrep på Sri Lanka under den væpnede konflikten.

– Dette er essensielt for å sikre rettferdighet og oppreisning for srilankiske ofre og deres familier. Pårørende har selvfølgelig et sterkt behov for å få vite hva som skjedde med slektningene sine. Jo lenger man venter, jo større skade vil det ha for den skjøre stabiliteten i samfunnet, sier Egenæs.

Amnesty er bekymret over at myndighetene i Sri Lanka fortsetter å forlenge unntakstilstanden på månedsbasis etter krigens slutt i mai 2009. Ifølge organisasjonen er det tamilene som rammes hardest av antiterrorlovgivningen. Hvert år arresteres hundrevis av tamiler ved mistanke om å være med i eller støtte LTTE, spesielt i nord- og østområdene og i hovedstaden Colombo.

– Norge, som har hatt en så sentral rolle i fredsmeklingen i Sri Lanka, må ikke gjøre den samme feilen som andre stater og vende seg stilltiende bort fra de forferdelige overgrepene som fortsatt skjer i kjølvannet av krigen, sier Egenæs. ■

toab@norad.no

Ifølge en ny rapport lærer autoritære ledere strategier for å undertrykke sivilsamfunnet av hverandre. På bildet Etiopias statsminister Meles Zenawi og Sudans president Omar al-Bashir.

FOTO: ASHRAF SHAZLY/SCANPIX

Undertrykkende regimer lærer av hverandre

Autoritære regimer har i snart ti år brukt krigen mot terror som påskudd for å undertrykke folkelig motstand. De lærer kreative og brutale metoder av hverandre. Men med revolusjonene i Midt-Østen kan det snu. **Av Per-Ivar Nikolaisen**

Spillarommet for det såkalte sivilsamfunnet har blitt stadig mindre siden terrorangrepene mot World Trade Center i 2001, skriver organisasjonen CIVICUS i rapporten *The Clampdown is Real*. Da vestlige land strammet inn på de sivile rettighetene i kampen mot terror, så diktatorer verden over sitt snitt til å bruke dette som påskudd for å kvitte seg med brysomme motstandere, ifølge rapporten

«Til å begynne med gikk myndighetene etter grupper som faktisk sto bak væpnet vold, så spredte det seg til å bli brukt mot grupper de av en eller annen grunn mislikte»

Mandeep Tiwana, Civicus

– Det skjedde ikke over natta, men utviklet seg gradvis over flere år. Til å begynne med gikk myndighetene etter grupper som faktisk sto bak væpnet vold, så spredte det seg til å bli brukt mot grupper de av en eller annen grunn mislikte, sier Mandeeep Tiwana, som leder politisk avdeling i Civicus. Han er også forfatter av rapporten.

Etiopia i front

Et land som Etiopia har vært en nær alliert i den vestlige kampen mot terror de siste ti årene.

Statsminister Meles Zenawi har blitt tatt inn i varmen i det internasjonale samfunnet. Blant annet har han vært aktiv i det internasjonale klimaarbeidet. Sammen med Jens Stoltenberg ledet han høynivågruppen som på oppdrag for FNs generalsekretær kom med forslag til hvordan man kunne skaffe 100 milliarder amerikanske dollar i året til klimatiltak i fattige land innen 2020.

Mandeep Tiwana, Civicus

Les mer på nett

Les rapporten her: tinyurl.com/3jrdc5d

På hjemmebane har han imidlertid vært opptatt av å stilne eventuelle kritikere av eget regime. Etiopiske myndigheter lot ikke noe være uprøvd da de hindret organisasjonene å drive folkeopplysning i forkant av valget i 2005. Og i 2009 innførte Zenawi en lov som sa at organisasjoner som jobber med menneskerettigheter, ikke kunne få mer enn ti prosent av sin finansiering fra utlandet. Kun organisasjoner som drev med rene velferdsoppgaver kunne overstige en slik andel. Disse organisasjonene kunne ikke jobbe med spørsmål knyttet til demokratiutvikling, likestilling, konfliktløsning og bedring av rettsvesenet, skrives det i rapporten.

Smitteeffekt

Civicus peker på at metodene som de enkelte landene tar i bruk for å undertrykke folkelige bevegelser, ofte kopieres i naboland eller land i samme region. Flere av landene i Afrika sør for Sahara har innført strenge lover knyttet til organisasjonenes virksomhet. De sentrale norske bistandslandene Uganda og Zambia har begge fått på plass restriktive sivilsamfunnslover.

Zambia krever at alle organisasjoner godkjennes av et sentralt styre, dominert av landets myndigheter.

Styret kan bestemme både tema og geografisk arbeidsområde, ifølge Civicus. De har også makt til å samordne organisasjonenes aktiviteter med myndighetenes nasjonale utviklingsplan. Slik behandles de som underbruk av staten i stedet for uavhengig kunne gjøre sine prioriteringer, mener Civicus.

– Uganda har innført en lov der organisasjonene må be om tillatelse fra myndighetene for å kunne jobbe utenfor byene. Det er i det hele tatt klare likheter mellom begrensningene landene forsøker å legge på sine organisasjoner, sier Tiwana.

Optimisme å spore

Mange av de autoritære regimene i Midt-Østen og Nord-Afrika nevnes som verstingland med tanke på handlingsrommet til ikke-statlige organisasjoner og andre kritiske sivilsamfunnsrøster. Tiwana tror imidlertid at revolusjonene i Egypt og Tunisia gir grunn til optimisme, og at trendene med stadig tøffere tider for sivilsamfunnet kan snu.

– Revolusjonene skjedde ikke på en dag. Både Egypt og Tunisia var klare for det. Det samme med Bahrain. Folk har snakket sammen, bloggere har vært aktive i lengre tid, og så eksploderte det, sier han. ■

perivarn@yahoo.no

Økonomi

Det det tidligere var kratt vokser det nå mais.
Bent Rønsen er norsk bonde i Uganda.
Les mer under

Norsk bonde ser kroner i krattskog

Hundrevis av norske bedrifter ser fortjenestemuligheter i fattige land. Gladfarm i Uganda er en av dem. **Av Even Tømte**

I Nakaseke-distriktet i Uganda, seks mil nordvest for hovedstaden Kampala, graver en norsk bonde i jorda. Bent Rønsen og det norskugandiske selskapet Gladfarm har kjøpt omlag 8000 mål krattskog for å dyrke mais og bønner.

– Vi ryddet raskt 600 mål, og de to første sesongene gjorde vi alt manuelt. Når vi skulle så, trengte vi vel hundre mennesker. Nå har vi for første gang hatt traktorer og maskiner, og da kunne tre stykker gjøre den jobben 100 gjorde før, forteller Rønsen.

Støtteapparat

Den største utfordringen for Gladfarm har vært å skulle drive moderne landbruk uten støtteapparatet man har tilgang på hjemme.

– I Norge har vi lett og effektiv tilgang på alt fra kunstgjødsel, plantevern, maskiner, sørvis og rådgivning. Her er det en større utfordring. Moderne landbruk er lite utbredt i Uganda, og du har ikke så mye å støtte deg på, men vi har funnet en god maskinleverandør som har gitt mye oppbacking lokalt, sier Rønsen.

Nå har Gladfarm fått pløyd opp drøyt 600 mål, høstet to avlinger og har akkurat sådd for tredje gang. To og en halv millioner kroner har blitt spyttet inn i gården. Budsjettet for hele investeringen er på ni millioner, men Rønsen tror det er en god investering.

– Om et år tjener vi penger, lover han.

« Det kan jo diskuteres om det er en backing å få et lån med tre ganger så høy rente som en norsk bonde ville fått i banken hjemme »

Bent Rønsen, bedriftsleder

Fra nødhjelp til business

Rønsen er bonde fra Sørum, men har også femten års erfaring med bistand, fredsmeistring og nødhjelpsarbeid i Uganda, blant annet som leder av den norske organisasjonen Christian Relief Network. Nå vil han bygge opp et selskap sammen med norske og ugandiske investorer. Uganda er et jordbruksamfunn, med vennlig klima og gode forhold for landbruksproduksjon. Likevel blir jorda dårlig utnyttet, og det ugandiske landbruket er likevel ikke spesielt produktivt, mener han.

– I Norge er det 150 000 traktorer i landbruket. I Uganda regner man med at det er 2000 traktorer som fungerer i hele landet. Landet har også blant den laveste kunstgjødselbruken i hele Afrika, forteller Rønsen.

Han kaller gården en «modell-farm». Målet er ikke bare å dyrke grønnsaker, men å introdusere nye teknikker og inspirere unge ugandere til å satse på jordbruk som en yrkesvei. Gården skal også fungere som et kurscenter.

– Jordbruk står veldig svakt statusmessig i Uganda. Svært få unge dyktige mennesker kan tenke seg at de kan få et greit utkomme av jordbruk. Jeg håper vi kan være med på å snu den trenden.

Hjemmelekser

Mens de rike har hatt finanskriser, har Uganda og andre afrikanske land opplevd en kraftig økonomisk vekst de siste årene. I takt med at økonomien har lagt på seg og nye markeder oppstått har flere investorer også fått øynene opp for mulighetene på kontinentet.

– Å investere i utviklingsland byr på større utfordringer og kanskje større risiko enn i Vest-Europa. Samtidig er det mulig å tjene gode penger, mener Halvard Lesteberg.

Han leder Veiledningskontoret for næringsutvikling i utviklingsland, et

Bent Rønsen og de ansatte på farmen kan nå endelig se resultatene av ett års hardt arbeid.

FOTO: GLADFARM

FAKTA

■ 8000 mål = 8 kvadratkilometer

fellesprosjekt i regi av Norad og det statlige investeringsfondet Norfund som skal hjelpe norske bedrifter med å etablere seg i utviklingsland.

Kontoret åpnet for fire år siden og fikk i fjor 270 henvendelser fra bedrifter med investeringsplaner i utviklingsland. Totalt har Veiledningskontoret jobbet med 330 prosjekter i 2010, hovedsakelig fra små og mellomstore bedrifter. Her får de råd og tips, hjelp med finansiering og med å finne fram i ulike støtteordninger.

– Men bedriftene må gjøre hjemmeleksene sine selv, understreker Lesteberg.

Overskudd?

Hvor mange av satsningene som faktisk ender med å gå overskudd, vet han ikke.

– Vi følger bedriftene bare i oppstartsfasen, men burde kanskje undersøke mer hva som skjer videre.

Ifølge ham er det også mange større bedrifter som investerer i utviklingsland uten å være innom Veiledningskontoret.

Lestebergs kollega Peter Molthe mener at det de siste årene har blitt en større aksept for at næringslivet spiller en viktig rolle for utvikling.

– Det var trolig mer omstridt før. Man når kanskje ikke de fattigste med slike investeringer, men man treffer en voksende middelklasse som både etterspør varer og tjenester og stiller strengere krav til hvordan staten fungerer. De kan også dra med seg resten, sier han.

Billige råd og dyre lån

Veiledningskontoret, Norfund, Norad og ambassaden i Kampala har hjulpet Gladfarm med råd og oppmuntring. Ugandiske myndigheter ønsker modernisering av landbruket og har også vært veldig imøtekommende.

■ MILJØVERN

Stanser oljeleting

Den demokratiske republikken Kongo stanser oljeleting i nasjonalparken Virunga, der en av verdens eneste bestander av fjellgorillaer lever. Ifølge landets miljøminister Jose Endundo Bononge er oljeletingen satt på vent i påvente av en kartlegging av nasjonalparken.

■ SULT

5,2

millioner mennesker på Afrikas Horn lider av matmangel på grunn av tørke. FNs matvareprogram har mindre enn halvparten av ressursene det trenger til å gi matvarehjelp det neste halve året.

– Det har vært viktig for oss å kjenne at vi blir tatt på alvor, sier Gladfarm-gründer Bent Rønsen.

Norad har gitt støtte til to forundersøkelser for Gladfarms satsing på til sammen 470 000 kroner. Selskapet har også fått et lån av Norfund. Tross velvillige råd og hjelp, mener Rønsen støtteordningene godt kunne være mer ambisiøse. Han opplever at aktører som Norfund har et dårligere tilbud til mindre bedrifter som vil starte forsiktig enn til prosjekter som trenger 30–50 millioner i kapital.

– Gladfarm har et lån til ti prosent rente fra Norfund. Det er støtten vi får. Det kan jo diskuteres i hvilken grad det oppfattes som en backing for oss som ønsker å satse i Afrika at vi får et lån med relativt kort nedbetalingstid til en rente tre ganger så høy som en norsk bonde ville fått i banken hjemme, sier han. ■

even.tomte@norad.no

De første traktorene har gjort sitt inntog på åkeren.

FOTO: GLADFARM

Meninger

Debatt:

De usynlige blant oss

Av Mia Harbitz og Mario Marcel

MANGE TROR KANSKJE at alle barn som blir født automatisk innskrives i folkeregistre og får en fødselsattest, men dette er langt unna sannheten i store deler av verden. Av de mange millioner barn som blir født i Latin-Amerika og Karibia hvert år, mangler 1,3 millioner bevis på at de faktisk eksisterer. Noen blir fanget opp av systemet, men per idag finnes det i regionen 6.5 millioner barn under fem år uten fødselsattest.

Rett til identitet i form av et navn og en nasjonalitet er ikke bare en akademisk eller filosofisk diskusjon, det

å ha en identitet åpner dørene til alle andre rettigheter.

UTEN FØDSELSATTEST er det bortimot umulig å få adgang til helse-tjenester. Det samme gjelder for utdanning. Uten utdanning er det umulig å få en formell jobb, for ikke å nevne adgang til banklån, eiendomsrett eller pensjonsrettigheter.

UTEN EN LOVLIG identitet er mennesker dømt til å leve i skyggen av samfunnet. De er usynlige i statistikker. Tilsvarende er de også usynlige i politikken, fordi de kan ikke stemme.

Mario Marcel er underdirektør i OECDs avdeling for styresett og territoriell utvikling.

Nøyaktige befolkningsstatistikker er viktige dersom et land skal kunne oppnå et styresett som er til det beste for alle sine innbyggere.

Det overveldende flertallet av de som ikke er registrert er fattige, ekskluderte eller tilhører urfolks- eller minoritetsgrupper. Undersøkelser tyder på at prosentandelen uregistrerte varierer fra 1 prosent i Chile til 10 prosent i Ecuador, og stiger til hele 60 prosent i Haiti.

I LATIN-AMERIKA OG KARIBIA er mange av mødrene til barn som ikke blir registrert svært unge og uten part-

ner. I teorien skal de kunne registrere den nyfødte, men på den annen side forlanger det nasjonale lovverket at faren skal være tilstede. Fordommer spiller også inn. I mange samfunn er det fortsatt forbundet med skam å registrere et barn uten farens navn.

Det som ikke kan måles, kan heller ikke forbedres. Universell folke-registrering er nødvendig for at den enkelte stat skal kunne ha troverdige sosiale statistikker. Realistiske statistikker betyr bedre programmer for fattigdomsbekjempelse.

Vi er nødt til å ta dette temaet alvorlig for å kunne måle realistisk

Kronikk:

Blendahvit bistand

Av Vigdis Halvorsen

NORSKE MYNDIGHETER ønsker flerkulturelle nordmenn inn i bistanden. Dette er reflektert både i stortingsmeldinger, statsbudsjett og Norads egne prinsipper for støtte til sivil samfunn i Sør. Hvorfor vil vi det? Flerkulturelle har kunnskap om språk, kultur, samfunnsforhold og kontaktnett fra opprinnelseslandet.

Men den viktigste merverdien ligger i nettopp det flerkulturelle. I tillegg til å kjenne sitt opprinnelsesland, kjenner flerkulturelle også det norske samfunnet og kultur godt. Deres viktigste merverdi er derfor som «kulturoversetter», døråpner, tillitsbygger og brobygger mellom en vestlig bistandsbransje og lokal kultur.

ET ENKELT EKSEMPEL belyser dette. Når jeg som hvit vestlig kvinne, 2 meter høy, blek og blond og uten kunnskap i lokalspråket kommer inn i et lokalsamfunn i eksempelvis Pakistan, er jeg selvfølgelig en rar fremmed. På grensen til freak-show faktisk hvis man er langt nok ut på landsbygda. Er det ikke sannsynlig at jeg vil fått mye lettere innpass og større tillit om jeg var en urdualende nordmann med pakistansk utseende? En som kjenner kulturen og de lokale forholdene?

Fordelene er altså åpenbare, men vi har få eksempler på samarbeid mellom etablerte bistandsorganisasjoner og flerkulturelle organisasjoner i Norge om bistandsprosjekter. Vi

vet ikke helt hvorfor det er slik, men vi vet at svaret er sammensatt. Mange av de etablerte bistandsorganisasjonene kvier seg for å samarbeide med flerkulturelle organisasjoner fordi de opplever en splittelse, politiske uenigheter og interne konflikter.

De flerkulturelle bistandsorganisasjonene i Norge er alle organisasjoner drevet på frivillig basis. De strever med mye av det samme som øvrige norske frivillige organisasjoner gjør; begrenset kapasitet, kompetanse og erfaring både på generelt organisasjonsarbeid og på bistands- og utviklings spørsmål.

STYRKEN TIL DISSE organisasjonene er imidlertid et sterkt engasjement og forpliktelse for fattige i opprinnelseslandet. Lenge før norske myndigheter kom inn med offentlige tilskudd var det av enkeltpersoner og organisasjoner lagt ned imponerende mye frivillig innsats og store summer private penger for å bygge for eksempel sykehus og skoler, og engasjementet strekker seg langt utover å hjelpe egen familie eller hjemsted.

Jeg kan bare snakke for meg selv og jeg innrømmer jeg er usikker. Usikker på hvem organisasjonene representerer. Hvordan forholder de seg til konflikten i hjemlandet? Vil prosjektet rettes kun mot egen folkegruppe? Jeg innser at mye av min tilbakeholdenhet skyldes mangel på kunnskap om flerkulturelle i Norge. Men noe skyldes også egen erfaring.

Vigdis Halvorsen er seniorrådgiver i Avdeling for sivil samfunn, Norad.

KRONIKK

Kronikkforslag sendes til tgh@norad.no (Maks 7000 tegn inkludert mellomrom.)

Mange av de flerkulturelle organisasjonene er relativt unge, har kort varighet. Etter først å ha forsvunnet dukker de kanskje opp igjen i en ny form. (Og hvorfor får vi så mange brev til organisasjonene i retur med påskriften «adressaten ukjent»?)

De fremstår som lite samlet. Hvorfor søker elleve ulike norsksomaliske organisasjoner penger til elleve ulike helse- og utdanningsprosjekter i det samme området i Somaliland? Hvorfor samler de seg ikke om ett felles prosjekt? I flere tilfeller er det svært tette bånd mellom organisasjonen i Norge og en lokal partner i prosjektlandet. Enkelte organisasjoner er bygget rundt enkeltpersoner eller familier. De flerkulturelle organisasjonenes engasjement er ofte knyttet til et bestemt konkret prosjekt, og ikke et mer bredere engasjement for fattigdomsbekjempelse og utviklings spørsmål.

NORAD HAR SÅ LANGT fokusert på kapasitetsbygging og veiledning av flerkulturelle organisasjoner for å øke deres generelle bistandskompetanse og styrke organisasjonen. Først gjennom Pilotprosjekt Pakistan, og nå bredt ut mot alle nasjonaliteter og flerkulturelle organisasjoner gjennom egne aktiviteter og i partnerskap med flere norske bistandsorganisasjoner. Men flerkulturell kompetanse er for viktig til å begrenses til egne enkeltprosjekter – den må inn i den etablerte og profesjonelle bistanden. Samarbeid må til.

Vi har begynt arbeidet med å legge til rette for samarbeid og har kommet et stykke på vei, men det er langt igjen. Fortsatt styrking av de flerkulturelle egne organisasjoner og tilrettelegging for samarbeid med etablerte bistandsorganisasjoner er to hovedstikkord for Norads videre arbeid. Men vi er avhengige av en felles innsats med norske organisasjoner for å lykkes.

DE ETABLERTE norske bistandsorganisasjonene må utfordre seg selv.

→ Les bistandsarbeidernes egne rapporter i spalten Utekontoret: www.bistandsaktuelt.no

nett MELISSA DE KOCH i WWF-Norge har besøkt Madagaskar. Hun forteller om organisasjonens samarbeid med lokalsamfunnene på øya.

nett VESLEMØY LOTHE SALVESEN, ambassadesekretær i Dar es Salaam, forteller om hvordan begivenhetene i Nord-Afrika også påvirker Tanzania.

nett EVA BRATHOLM, ambassaderåd i New Delhi, forteller om de nitidige forberedelsene i forkant av et statsbesøk.

nett MARKUS AKSLAND, stedlig representant for Redd Barna, forteller om kvinners posisjon i Kambodsja.

Bidra du også! Innlegg sendes til: hopsseth@yahoo.com

fremdrift og innfrielse av tusenårs-målene. På tross av at vi er mindre enn fem år fra 2015, har betydningen av folkeregistrering for tusenårs-målene vært fullstendig fraværende fra diskusjonen.

Det er nødvendig med effektive folkeregistre og universell registrering av fødsler og dødsfall for å kunne produsere de data og den statistikk som trenges for effektivt å måle fremgang.

Uten pålitelig informasjon vil målingen av fremdrift for innfrielse av FNs tusenårs-mål i beste fall vise avvik, i verste fall være direkte feil. Det er på høy tid å ta opp temaet.

Mia Harbitz er seniorrådgiver i folkeregistrering i Den interamerikanske utviklingsbanken.

To godt synlige Norad-representanter, kronikkforfatter Vigdis Halvorsen (til v.) og Tone Slenes besøkte en landsby i Orissa i India i mai i fjor.

Hvorfor kan man jobbe med tamiler på Sri Lanka, men ikke med tamiler i Norge? Fortell oss hvilke erfaringer dere har med å samarbeide med flerkulturelle – positive og negative. Hva er barrierene og hva er suksesskriteriene? Flerkulturelle organisasjoner må på sin side ta på alvor at det oppleves som vanskelig å vite hvem de er og hvem de representerer. Ta diskusjonen med oss om utfordringene i deres egen gruppe og jobb sammen for å finne det dere kan enes om. Utvid engasjementet til mer enn enkeltprosjekter.

Og i Norad må vi kommunisere tydeligere og mer forståelig. Vi må være mer tilgjengelige og imøtekomende og legge vekk den byråkratiske formen. Vi vil se etter organisasjoner som får til samarbeid og legge til rette for kontakt, møteplasser og erfaringsdeling. Norad må bygge opp sin kompetanse på flerkulturelle miljøer og organisasjoner, innlede samarbeid med ulike kompetansemiljøer i Norge og øke antallet egne ansatte med flerkulturell bakgrunn.

Norad tar utfordringen – gjør dere?

Debatt:

Hva med litt fredspolitisk utvikling?

Av Alexander Harang

I EN KRONIKK i siste utgave av Bistandsaktuelt peker Vidar Helgesen på at bistanden i større grad bør rettes inn mot demokratibygging enn tilfellet er i dag. Styrking av fredsbevegelse og fredspolitikk bør i denne sammenheng anses som viktige størrelser. Om norsk bistand kunne bidratt til fredspolitisk organisering i regionen ville det vært veldig bra.

I LIBYA er det nå militaristene som vinner frem. Man er fanget i en volds-spiral så kraftig at selv det norske Storting ikke tør å gå for alternativer til krig av frykt for å virke handlingslammet. Fredspolitisk organisering vil i denne situasjonen øke sjansen for at noen klarer å holde hodet kaldt og søke de optimale ikke-voldelige løsninger på konflikten. Spørsmålet er da bør stille seg om hva norsk bistand kunne ha utrettet om den hadde søkt å bidra til slik organisering i årene frem mot krigen? Her ligger uante mengder av tapte muligheter. De siste årene har jeg selv jobbet for å etablere fredsbevegelse både i Egypt og Tunisia. Dette arbeidet har vært finansiert av private donasjoner og støtte fra internasjonal fredsbevegelse. Ingen bistandsmidler har vært

benyttet fra norsk hold i denne type arbeid så vidt jeg vet.

Grobunnen for etablering av fredsorganisasjoner i land som Egypt har frem til nylig beklageligvis vært dårlig, og den internasjonale fredsbevegelsens initiativ har derfor ikke fungert særlig godt. Dette skyldes først og fremst at konseptet fredsbevegelse slik vi kjenner det her hjemme, altså organisasjoner som arbeider for fremme av ikke-voldelig konflikthåndtering og antimilitarisme, opplevdes fremmed og for regimekritisk til å få den store vinden i seilene.

Regionen har i det hele tatt utrolig lite fredsbevegelse. Dette begrenser landenes evne til demokratisk utvikling.

EN AV HOVEDGRUNNENE til at det har vært vanskelig å drive fredspolitisk organisering i disse landene er mangel på ressurser. Slike initiativ krever mye tilstedeværelse, tålmodighet og forutsigbarhet som partner. Om norsk bistand derfor kunne bidratt til fredsbevegelsens arbeid for å utvikle det fredspolitiske ordskifte og den fredspolitiske organiseringen i Midtøsten og Nord Afrika ville det økt våre sjanser for å lykkes betraktelig.

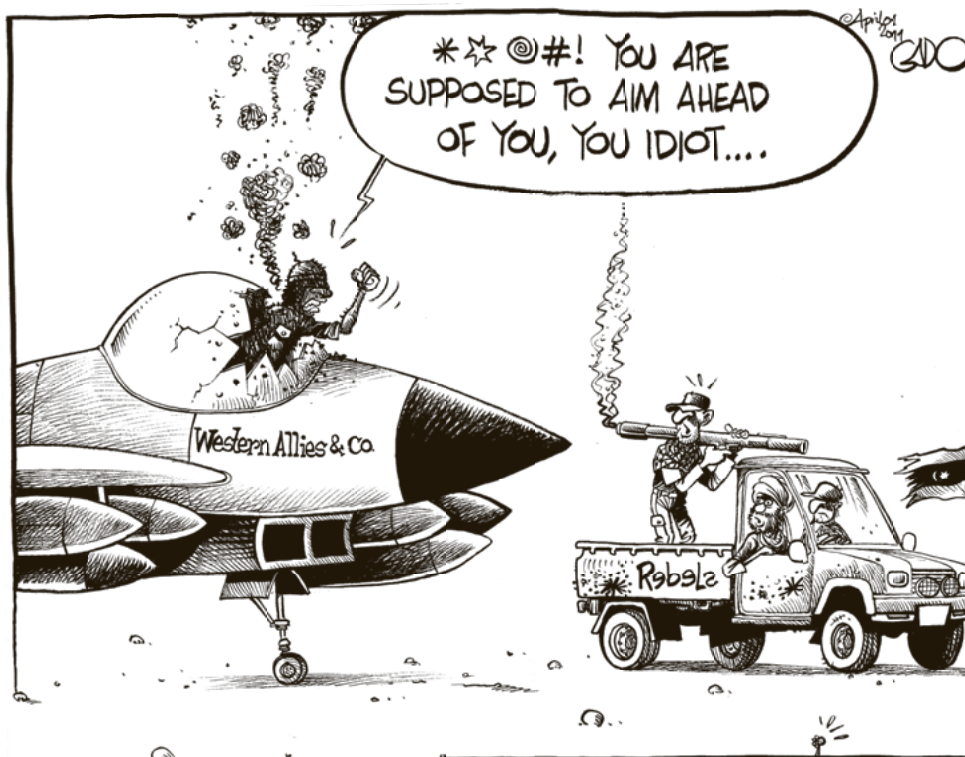
(Innlegget er forkortet. Red.)

Alexander Harang, Norges fredslag

Gados verden

Tanzanianeren Godfrey Mwampembwa, bedre kjent som Gado, er en av Afrikas mest profilerte karikaturtegnere. Han tegner blant annet for den uavhengige kenyanske avisen Daily Nation.

28 Bakerst

Kulturfestival gir håp om forsoning

Av Amila De Saram, i Sri Lanka

COLOMBO: Den siste uka i mars samlet hundrevis av srilankesere og internasjonale musikere seg i den historiske byen Jaffna for å hylle folkemusikkens særtrekk og mangfold. Jaffnafestivalen er den første i sitt slag i Sri Lanka, og synliggjør rik kulturhistorie i et land der befolkningsgrupper historisk har strevd for å holde på sine tradisjoner. Nå var det mulig å dele disse tradisjonene med andre utøvere og festivalgjengere fra hele Sri Lanka. Tidspunktet for festivalen er beleilig, i en nasjon der behovet for forsoning mellom befolkningsgrupper er stort.

Før den 26 år gamle borgerkrigen var Jaffna, som er hovedstaden i den nordligste provinsen i Sri Lanka, den nest største byen etter hovedstaden

Sett fra SØR

Amila de Saram er kommunikasjonskonsulent og bor i Colombo og Oslo

Colombo. Siden 1980-tallet har imidlertid opptøyer, militære okkupasjoner og massive ødeleggelse av infrastruktur ført til at byen er blitt avfolket. Dessuten har befolkningen blitt fysisk, økonomisk, kulturelt og sosialt isolert fra resten av øya.

Ifølge Jan Ramesh De Saram ble Jaffna valgt til festivalby fordi byen historisk sett har vært kulturell hovedstad.

– Håpet er at denne festivalen kan gjenopplive Jaffnas kulturarv, sier han.

På festivalen deltok sju ulike folkemusikkgrupper fra Jaffna, fire fra nabobyen Vanni – et område som ble særlig hardt rammet i konflikten – åtte tradisjonelle forestillinger fra andre deler av Sri Lanka, tre grupper som er sammensatt av ulike befolkningsgrupper i Sri Lanka og fem in-

ternasjonale folkemusikkgrupper fra India, Nepal, Palestina og Norge.

– Jaffna har aldri tidligere hatt et arrangement så stort som dette, sier

Sulochana Ramiah, informasjonsansvarlig for festivalen.

Jaffnas få tilgjengelige hoteller er da også fylt opp, noe hotellsjef ved

Bekymret optimist

Sima Samar er en av Afghanistans mest kjente kvinner. Den nobelprisnominerte menneskerettighetsforkjemperen er bekymret over utviklingen i hjemlandet. Men Afghanistans unge gir henne håp. Av Tor Aksel Bolle

DA SIMA SAMAR for 54 år siden ble født i Ghazni-provinsen øst i Afghanistan var det lite som talte for at hun skulle bli en pionér i kampen for kvinners rettigheter, en av Afghanistans første kvinnelige ministre og nominert til Nobels fredspris for sitt arbeid for menneskerettigheter. Samar ble født inn i en familie med 11 søsken. Familien hennes var hazaraer, en etnisk gruppe som er blitt forfulgt og undertrykt i Afghanistan.

– Men jeg var allikevel heldig, min far lot meg nemlig gå på skolen selv om jeg var jente. Han nektet meg riktig nok å gå på universitetet, men da giftet jeg meg og startet allikevel, sier Samar med et skjevt smil.

I 1982 var hun ferdig utdannet lege og ble den første hazara-kvinnen som ble uteksaminert fra universitetet i Kabul. Bare noen måneder etter eksamen dro hun tilbake til Ghazni og begynte å jobbe som lege i fattige og vanskelig tilgjengelige områder i provinsen. I 1984 ble Samars mann arrestert av det kommunistiske regimet i landet og han ble aldri sett igjen. Samme år flyktet 27 år gamle Samar til Pakistan sammen med sin lille sønn.

Startet organisasjon

Vel fremme i Afghanistans naboland ble Samar opprørt over helsesituasjonen

blant de afghanske flyktingene. Hun startet raskt opp et sykehus for kvinner og barn. I 1989 etablerte Samar organisasjonen Shuhada. I løpet av de siste 22 årene har Shuhada, som styres av kvinner, etablert fire sykehus, 60 skoler, flere barnehjem og et forskningsinstitutt. Rundt 750 personer får medisinsk hjelp hver dag gjennom Shuhada og over 60 000 afghanske barn har gått på organisasjonenes skoler.

– Utdannelse er det aller viktigste vi kan investere i for å utvikle Afghanistan. Jeg ser effekten det har hatt på mitt liv sammenlignet med de i min familie som aldri fikk muligheten. Utdannelse må prioriteres mye høyere av giverlandene. Utdannelse betyr blant annet bedre helse, mulighet til å planlegge familien sin, det bevisstgjør deg og gjør deg i stand til å delta i samfunnet og i politikken, sier Samar.

Minister

I 2002 ble Samar utnevnt til minister for kvinnespørsmål og ble dermed den første kvinnen i afghansk moderne historie med en så høy posisjon. Hun møtte imidlertid raskt stor motstand på grunn av sin kamp for kvinners rettigheter og ble presset til å gå av i løpet av mindre enn et år.

– Det har skjedd mye bra siden jeg satt i regjeringen. Den gang levde

HVEM?

■ Blir regnet som Afghanistans fremste menneskerettighetsaktivist.

■ Talskvinne for et fortsatt sterkt vestlig engasjement i landet.

afghanske kvinner som i et fengsel, uten bevegelsesfrihet, uten rettigheter og uten muligheter. Slik er det ikke i dag, nå går jenter på skolen, det er kvinner i parlamentet og mange er i arbeid. Allikevel hadde jeg håpet vi skulle ha kommet mye lenger i løpet av disse årene, sier Samar.

– Hvorfor har vi ikke kommet lenger?

– Det har aldri vært en skikkelig samkjørt strategi for kvinners rettigheter, verken fra givernes eller fra afghanske myndigheters side.

– Gjør jobben ferdig

Sima Samar leder nå Afghanistans

uavhengige kommisjon for menneskerettigheter. Hun mottar jevnlig dødstrusler og er konstant omgitt av væpnede vakter. Samar sier imidlertid at hun er vant til å leve med trusler og at det ikke vil stoppe arbeidet

« Respekt for menneskerettighetene er en nødvendig forutsetning for en varig fred i Afghanistan »

Kappal paattu gjør seg klar til den times lange forestillingen bestående av historiefremføring gjennom sang, fortelling, miming og en god dose komedie. FOTO: SEWALANKA

bestilt til internasjonale og lokale gjester.

– Tilstelninger som dette er bra forretning, men mer business betyr mer trøbbel, sa han kryptisk.

Da jeg spurte om en forklaring, sa han lattermildt hvordan de sørafrikanske gjestene ville ha stekt ris og kylling, gjestene fra Nepal hvit ris, mens indere insisterte på chapati-brød.

– De gir meg store utfordringer! sa hotelleieren.

En tilsvarende årlig festival som Jaffna musikkfestival er Galle musikkfestival sør i Sri Lanka. Denne festivalen ble startet opp i 2009 og støttes av USAID og den norske ambassaden i Sri Lanka, som en del av kultursamarbeidet mellom Sri Lanka og Norge. ■

Pilliyar Inn i Jaffna kunne bekrefte da jeg ringte for å bestille et rom under festivalen. Alle de 30 rommene med luftventileringsanlegg var bort-

Portrett

– Dere må ikke forlate jobben halvgjort. Gjør dere det, vil alle ressursene som er brukt og alle livene som er gått tapt være bortkastet, sier Sima Samar i en appell til vestlige land.

FOTO: JAN SPEED

hennes. Det som nå opptar henne langt mer enn egen sikkerhet er at giverlandene ikke på noen måte må senke kravene om at demokrati og menneskerettigheter skal beskyttes i Afghanistan.

– Vi ser nå at kvinners rettigheter, menneskerettigheter generelt eller demokrati er langt ned på agendaen, både hos våre internasjonale partnere og hos den afghanske regjeringen. Nå er man bare opptatt av å finne en eller annen form for løsning, og snakker ikke om menneskerettigheter lenger, fordi man vil vise godvilje overfor Taliban og andre opprørsgrupper, sier Samar.

Hun poengterer at hun har stor forståelse for at folk i vestlige land ikke ønsker at deres ungdommer skal dø i Afghanistan, men understreker samtidig at Vesten ikke må gi opp.

– Dere må ikke forlate jobben halvgjort. Gjør dere det, vil alle ressursene som er brukt og alle livene som er gått tapt være bortkastet. Vi må få en regjering som har tillit i befolkningen, som er demokratisk og åpen og som er i stand til å beskytte folket før de utenlandske troppene forlater landet. Hvis ikke vil situasjonen bli svært alvorlig, sier hun.

Er optimist

Ifølge Samar er det ikke nødvendigvis antallet utenlandske soldater i landet som er viktig, men kvaliteten på soldatene som er i landet og at man har en felles strategi. Hun understreker gang på gang hvor viktig det er at Vesten ikke snur ryggen til landet hennes nå.

– Vi har oppnådd en del ting som vi for all del ikke må miste. At det internasjonale samfunnet påtar seg en langsiktig forpliktelse i Afghanistan er helt avgjørende for den videre utviklingen. Kravene om kvinners rettigheter og menneskerettigheter kan ikke og må ikke fires på under forhandlingen med Taliban. Respekt for menneskerettighetene er en nødvendig forutsetning for en varig fred i Afghanistan.

– Du treffer mange toppledere i vestlige land. Hva er inntrykket ditt av deres vilje til langsiktig innsats i Afghanistan?

– Helt ærlig så får jeg svært blandede signaler. Jeg prøver å forklare for dem at hvis man overlater Afghanistan til sin egen skjebne vil det være et problem for hele verden på sikt.

– Hva slags utvikling kan vi håpe på i Afghanistan?

– Jeg er optimist, tross alt. Hvis vi lærer av alle feilene som er blitt gjort, kan vi oppnå mye. Når jeg ser på de unge i Afghanistan og alt de representerer, får jeg håp. ■

Se video på nett

bistandaktuell.no/multimedia

Hva i all verden?

Av Ba-Musa Ceesay

1 Hvem er dette?

2 Når ble Libya selvstendig?

3 Hva heter presidenten i Burundi?

4 Hvem var Norges første bistandsminister?

5 Fra hvilket land kommer opprinnelig vinneren av den norske Melodi Grand Prix i år?

6 Fra hvilket land kommer bilmerket Nissan?

7 Hvilken idrett forbindes med Vijay Singh?

8 Lever det ville løver i Sør-Amerika?

8

9 Hvem fant sjøveien til India?

10 Hvilken internasjonal merkedag forbindes med 20. juni?

11 Hvem spilte rollen som Mahatma Gandhi i filmen Gandhi?

12 Hvem skrev boka «Beethoven var en sekstendedel svart»?

1

13 Har Zambia egen kyststripe?

14 Hvilke to land grenser Costa Rica til?

15 Hva heter vinneren av Nobels fredspris i 2010?

16 Er Norge større enn Zimbabwe?

17 Hvilket land produserer flest biler i verden?

18 I hvilket land ligger provinsen Kandahar?

19 Hvilket edelt metall har gitt Argentina sitt navn?

20 Hvilken europeisk nasjon koloniserte Madagaskar på 18- og 1900-tallet?

Ekspertnøtter

1 Hvor lenge har Jemens president Ali Abdullah Saleh sittet med makten?

2 Hva heter den store plassen i Bogatas gamleby som er oppkalt etter Sør-Amerikas store frigjøringshelt?

3 Hva er de to største språkene i Eritrea?

FOTO: AUDI

17

SVAR: 1: Seif al-Islam Gaddafi, Muammar Gaddafis sønn. 2: 24. desember 1951. 3: Pierre Nkurunziza. 4: Reidun Brusletten. 5: Kenya. 6: Japan. 7: Golf. 8: Nei. 9: Vasco da Gama. 10: Verdens dag for flyktninger. 11: Ben Kingsley. 12: Nadine Gordimer. 13: Nei. 14: Panama og Nicaragua. 15: Liu Xiaobo. 16: Nei. 17: Kina. 18: Afghanistan. 19: Søl. 20: Frankrike
Ekspertnøtter: 1: 21 år. 2: Plaza de Bolivar. 3: Tigrinya og arabisk.

30 Bakerst

Bokanmeldelse:

Er bistand bare verdier, ideer og teorier?

Av Randi Kaarhus

HVA BETYR interkulturell forståelse i bistand – og for bistand? Dette er spørsmål som stadig er aktuelle. Derfor skaper også en bok med tittelen *Interkulturell forståelse i bistand*, redigert av Arne Tolo og Line Alice Ytrehus (2011), forventninger om interessante perspektiver. Men dette er kanskje ikke den boken du tror...

Jeg må innrømme at jeg igjen og igjen har bladd tilbake og sjekket tittelen på forsiden. Jeg har forsøkt å finne ut hvem boken henvender seg til – ikke minst ut fra hva som forutsettes kjent og hva som forklares. Både utvikling og bistand er sentrale begrep i boken. De forklares og diskuteres av seks ulike kapittelforfattere. Peterson gir eksempelvis en interessant personlig kommentar til norsk bistand fra et svensk og internasjonalt ståsted. Ytrehus viser hvordan Vesten historisk etableres som normativ standard for sivilisasjon, modernisering og utvikling.

Flerbindsverket *Norsk utviklingshjelps historie* (2003) er en sentral kilde i de fleste kapitlene. Det som

forutsettes kjent er faktisk NLA-Høgskolen – en kristen privat høgskole i Bergen som tilbyr et årsstudium på bachelornivå i Interkulturell forståelse. Og boken vil uten tvil fungere som pensumbok og introduksjon i dette studiet. Spørsmålet er hvordan den kan bidra til aktuell debatt innenfor temaet for oss andre.

Boken opererer med et skille mellom «sosialdemokratisk» og «kristen» bistand. Et definert hovedformål er å reflektere over ulike former for bistand, ikke minst rettighetsbasert «sosialdemokratisk» bistand i forhold til bistand forankret i et «misjonsdiakonalt perspektiv». Jøssang hevder i

«Det mest problematiske ved boken er kanskje at konteksten bare er verdier, ideer og teorier. Hva med politikk og økonomi?»

Arne Tolo og Line A. Ytrehus: Interkulturell forståelse i bistanden, Tapir, 2011

sitt kapittel at mens virksomhet som hadde til hensikt å endre folks religion og forståelsesformer har blitt kritisert som «innblanding i kultur», har sekulær bistand faktisk unndratt seg slik kritikk. Han argumenterer videre for bistand med et misjonsdiakonalt perspektiv ut fra de «holistiske virkelighetsoppfatninger» han hevder er

dominerende blant folk i Sør. Og han problematiserer menneskerettighetenes status som universelle verdier, og viser til at «menneskenes kunnskaper og forståelser alltid er kontekstualisert» – og derved ikke universelle. Hvilke implikasjoner har dette for bistand?

DET MEST PROBLEMATISKE ved boken, slik jeg ser det, er kanskje at konteksten bare er verdier, ideer og teorier. Hva med politikk og økonomi?

Mens vi begynner å se kompleksiteten i et pågående opprør i Midt-Østen, trenger vi definitivt bedre redskaper til forståelse av hvordan verdier, religion og politisk økonomi artikuleres i en globalisert verden. I denne sammenheng har boken dessverre begrenset verdi. Men vi har uansett behov for videre debatt både om Vestens rolle og om interkulturell forståelse i bistand. Det er åpent for flere bidrag!

Randi Kaarhus er førsteamanuensis ved Institutt for internasjonale miljø og utviklingsstudier (Noragric) ved UMB, Ås.

Prøv Bistandsaktuelt på iPad – les mer på www.bistandsaktuelt.no

Norges vassdrags- og energidirektorat

Vil du arbeide med Ren-Energi løsninger i utviklingsland?

NVE søker seniorrådgiver med Ren-Energi bakgrunn

Fast stilling ved seksjon for internasjonalt utviklings samarbeid

NVE søker en erfaren medarbeider som ønsker å jobbe med å samordne NVE sine oppdrag i utviklingsland innen vann- og energisektoren. Stillingen innebærer koordinering og rapportering av institusjonelle samarbeidsavtaler. Du vil også arbeide med prosjektdokumenter og oppdragsbeskrivelser, innhenting

og vurdering av tilbud, kontraktsforhandlinger og oppfølging av prosjektene.

Vi ser etter deg med:

- Relevant høyere utdanning
- Minium 5 års erfaring fra energisektoren
- Interesse for og erfaring fra utviklingsarbeid innenfor energisektoren

For mer informasjon om stillingen, se www.nve.no
 Kontaktperson: seksjonssjef Kjell Repp tlf. 22959238/ 91180720. Søknadsfrist: 12. april 2011

Nyhetsbrev fra bistandsaktuelt.no

Du kan nå abonnere på en ukentlig nyhetstjeneste fra Bistandsaktuelt. Du får det – sammen med ukens karikaturtegning – rett inn på din pc!

Gå inn på bistandsaktuelt.no/Forsiden/Nyhetsbrev og skriv inn din e-postadresse.

Sjekk ledige stillinger på global.no

global

Nytt om navn

Har du skiftet jobb? Send en melding og bilde til baktuelt@gmail.com.

Heidi Lill Mollstad Oppegaard (45) tiltrer den første juli 2011 som generalsekretær i organisasjonen Lions Norge.

Hun er advokat, og kommer fra stillingen som bransjerektor i HSH service. Det er første gang en kvinne innehar den administrative topplederstillingen i denne ideelle organisasjonen.

Tonje Kaada blir kampanjerådgiver i Amnesty. Hun bringer over ti års erfaring fra musikkbransjen med seg inn i en nyopprettet rådgiverstilling i Kampanjeavdelingen i Amnesty.

Einar Tjelle begynte i februar som assisterende generalsekretær i Mellomkirke-

lig råd for Den norske kirke. Han er utdannet teolog og kommer fra stillingen som seksjonsleder i Kommunikasjons og innsamlingsavdelingen i Kirkens Nødhjelp.

Stina Reksten (31) har tatt permisjon fra jobben som politisk risikoanalytiker

for Afrika sør for Sahara i Statoil for å jobbe som political affairs officer for UNAMA i Afghanistan. Hun er utdannet statsviter ved Universitetet i Oslo, London School of Economics og Columbia University, med spesialisering i konflikt og menneskerettigheter og har tidligere jobbet i Forsvaret i Kosovo og Makedonia.

Petter Eide (51) har fått ett års engasjement for Kirkens Nødhjelp i Pakistan. Han kommer fra stillingen som generalsekretær i Norsk Folkehjelp. Etter sommeren skal ha lede Kirkens Nødhjelps arbeid i Pakistan. Samtidig er han nyvalgt leder for SVS internasjonale utvalg.

Simon Pahle har fått en postdok stipendiat fra Forskningsrådet Latin-

Amerika-program.

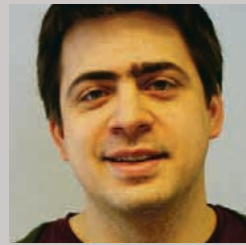
Julie Lillejord (30) begynte i februar i ny stilling som Gender Policy Officer (juniorekspert) hos Uni-

ted Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) ved hovedkvarteret i New York. Hun har tidligere jobbet som Child Protection Officer hos UNICEF i Tanzania, hos International Organization for

Jobbskifte

Alberto Valiente Thoresen (30) ble 1. mars ansatt som programrådgiver i SAIH.

Valiente Thoresen har tidligere jobbet ved Senter for fredsstudier og Institutt for samfunnsmedisin – Universitetet i Tromsø (UIT).

Gratulerer med ny jobb! Hva skal du gjøre?

Takk! Jeg skal utvikle, følge opp, bygge nettverk og informere om samarbeidet med SAIHs partnere i Bolivia. De driver med utdanningsprosjekter som gir deltakerne økt politisk bevissthet og muligheter til å skape et mer rettferdig samfunn i Bolivia.

Hva gleder du deg mest til i den nye jobben?

Jeg gleder meg mest til å få lov til å oppleve på nært hold, samspillet mellom det bolivianske sivile samfunn, bolivianske myndigheter og internasjonale solidaritetsorganisasjoner, under en viktig periode av Bolivias historie.

Du er opprinnelig fra El Salvador. Tror du det kan være nyttig i den nye jobben din?

Ikke i seg selv. En forutsetning for å få jobben var å kunne snakke og skrive spansk, og ha kjennskap til Latin-Amerika, bistandspolitiske spørsmål og dermed Bolivia. Men hvem som helst kan utvikle disse ferdighetene og interessene, uavhengig av opprinnelse.

ted Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) ved hovedkvarteret i New York. Hun har tidligere jobbet som Child Protection Officer hos UNICEF i Tanzania, hos International Organization for

Migration (IOM) i Indonesia, og som praktikant ved den norske utenriksstasjonen i Albania. Lillejord har master i International Relations fra PRIO/Australian National University.

NRKs Midtøsten-korrespondent, **Sidsel Wold**, er tildelt Perspektiv-

prisen 2011 for sin fremragende innsats som formidler av internasjonale nyheter. Prisen tildeles personer eller organisasjoner som gjennom fremragende innsats det siste året har utmerket seg, enten ved å formidle internasjonale nyheter eller ved å belyse internasjonale spørsmål i et nytt perspektiv.

Bistandsaktuelt med ny opplagsrekord

BISTANDSAKTUELT kan notere seg for ny opplagsrekord. Ved utgivelsen av siste utgave var netto opplagstall 18427 aviser, en økning på 278 sammenlignet med samme utgave året før.

– Det virker som om gode nyhetssaker og ny layout har bidratt til økt interesse for bladet. Vi får både nye abonnenter og generelt positive tilbakemeldin-

ger etter lanseringen av den nye avisen, sier Bistandsaktueltets redaktør Gunnar Zachrisen.

Opplaget er med dette større enn flere riksdekkende aviser og magasiner. Fagbladet er større enn Klassekampen (14390), Nationen (13642), Ukeavisen Ledelse (9130), Dag og Tid (8338) og Ny Tid (3552), men fortsatt mindre enn Dagsavisen

(26019), Vårt Land (24781) og Morgenbladet (23637). På grunnlag av tall fra tidligere års leserundersøkelser (1,5 lesere per avis) anslår redaksjonen at antall lesere har nådd cirka 28000.

Opplagstrenden for norske aviser er nedadgående. Opplaget for avisene gikk ned med 3,5 prosent siste år, opplyser Mediebedriftenes Landsforening.

Litt mer enn krig og katastrofer...

Er du opptatt av utviklingslandenes situasjon? Er du interessert i å lese om den økonomiske og politiske utviklingen? Om de mange små skrittene for å unngå sult-katastrofer og krig? Nå har du muligheten.

28.000 lesere!

X JA, jeg vil ha et gratisabonnement på fagbladet Bistandsaktuelt.

Navn

Gate- og/eller leilighetsadresse (etasje og leilighetsnummer, hvis mulig)

Postboks

Postnummer Poststed

NB! Vennligst oppgi gate-/leilighets- og evt. postboksadresse. Hoveddelen av opplaget distribueres med avisbud.

PORTO

BISTANDSAKTUELT

Norad
Postboks 8034 Dep.
0030 OSLO

Du kan også tegne abonnement direkte på www.bistandsaktuelt.no

BISTANDSAKTUELT

Fagblad om utviklingssamarbeid.

Redaksjonen arbeider i henhold til pressens Vær Varsom-plakat og Lov om redaksjonell frihet i media. Det er bladets redaktør som har ansvaret for innholdet i bladet.

Ansvarlig redaktør:

Gunnar Zachrisen
gz@norad.no

Debattredaktør:

Thore Hem
tgh@norad.no

Nettavisredaktør:

Jan Speed
jasp@norad.no

Journalister:

Tor Aksel Bolle
toab@norad.no

Hege Opseth
heop@norad.no

Ingvild Sahl
sahlmedia@gmail.com

Even Tømte
Even.tomte@gmail.com

Administrasjon:

Ba-Musa Ceesay
Ellen Rojahn

Redaksjonsråd:

Jens Barland
Nora Ingdal

Markus Nilsen

Ane Sigurdsson Mygland
Kjell Terje Ringdal

Asle Tøje

Internett:

www.bistandsaktuelt.no

Postadresse:
Boks 8034 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse:

Ruseløkkveien 26 (6.etg.)

Telefoner:

22 24 20 30 (sentralbord)

22 24 20 40 (redaksjon)

22 24 05 72 (annonser)

E-post redaksjon:

gz@norad.no

E-post annonser:

toab@norad.no

Design og produksjon:

Ad Fontes Medier AS

Trykk:

Nr1 Trykk as

Abonnement:

Bistandsaktuelt, Norad

Boks 8034 Dep,

0030 Oslo

Telefon: 22 24 20 59

E-post: adr-ba@norad.no

Abonnementet er gratis.

Utgifter:

Norad

ISSN 1501-0201

Redaksjonen avsluttet:

Tirsdag 5. april 2011

Opplag denne utgaven:

18 400 eksemplarer.

Bistandsaktuelt er medlem av **Fagpressen**.

Neste Bistandsaktuelt:

Utkommer ca. 13. mai.

Asia skaper seg et stadig større marked for krydderblandingene sine. – Kundene mine skal vite at de får kvalitet når de kommer til meg, forteller hun. FOTO: HEGE OPSETH

Krydderdame på Rema 1000-kurs

Asia Mwamwaya (49) har gjort krydderekspertise og eldgammel kunnskap om naturens helbredende urter til et levebrød. Nå skal hun få kjøpmannstrening av Rema 1000. **Av Hege Opseth, Tanzania**

Kan norske kjøpmenn hjelpe fattige tanzanianske kvinner til å tjene mer penger? Det tror Rema 1000 som skal gi opplæring i næringsvirksomhet, markedsføring og trender til 1000 kvinner som er en del av CAREs låne- og sparegrupper. 55 prosent av kvinnene i Tanzania arbeider i den uformelle sektoren. Som selvstendig næringsdrivende er de uten sikkerhet og ofte har de så liten investeringsmulighet at inntjeningen er marginell. Å satse på kjøpmannsopplæring tror CARE vil styrke de fattige kvinnenes posisjon både i familien og i samfunnet.

– Jeg bruker gammel kunnskap som er nedfelt fra generasjon til generasjon. Mine urter og krydderblandinger er til helbredelse og for nytelse, smiler Asia.

Hun er en av kvinnene i CAREs spare- og lånegrupper som skal nyte godt av samarbeidet mellom norske Rema 1000 og CARE.

– REMA 1000 skal bidra med det vi kan best, nemlig å drive butikk. All si-

vilisasjon startet med handel og bytte av varer. Dette bør derfor kunne være et godt utgangspunkt for utvikling flere steder i Afrika, skriver Ole Robert Reitan, administrerende direktør i Rema 1000 på matkjedens hjemmeside.

Etterspørsel

I mai starter det i alt tre år lange samarbeidet mellom Asia, resten av kvinnene i låne- og sparegruppen og Rema 1000.

Siden 1995 har Asia vært en del av mikrofinans-gruppen til CARE. I bydelen som ligger en drøy times kjøring uten for havnebyen Dar es Salaam har Asia og mange av damene vært samlet hver eneste uke. Noen ganger har de klart å spare et par kroner, noen ganger noen tikroner, andre ganger mer. Det har vært en lang reise, men, som programoffiser Victoria Maganga forteller, det har gått sakte framover. Kursing, samtaler og intern støtte har betydd mye. Men det har skortet på en ting. Kvinnene må satse på varer det er etterspørsel etter. Og for at varene de kan tilby skal bli et-

terspurt er det nødvendig med god gammeldags markedsføring.

– Kvinnene strever og gjør sitt beste. Nå håper vi at kjøpmannstreningen skal bringe forretningene deres ett hakk videre, forteller Maganga.

Kreativitet

Solen svulmer svett i horisonten, kvinnegruppen i Mapwepande finner le under halvtaket på en tom bygning i det de skal samle inn ukens sparegevinst. Shilling etter shilling telles møysommelig opp. Kassererne skriver nøye ned hva en hver har klart å spare. Jo mer de sparer, jo mer kan de låne. Å være en del av mikrofinansgruppen til CARE gir også trygghet i forhold til forsikringer om sykdom skulle ramme.

Forretningsideene er mange og kreative. Noen satser på såpe, andre satser på batik – og Asia satser altså på krydder.

– Jeg har rene apoteket i haven. Røtter, blader, blomster – alt kan brukes. «Vil krydre hverdagen din», er ikke det et bra slagord for markedsføring, spør Asia lattermildt.

Rema 1000 legger to millioner norske kroner på bordet hvert år for å trene kvinnene i Tanzania. CARE Norge har store forhåpninger til samarbeidet.

– Vi ser på dette som en pilot som kan komplimentere arbeidet vi allerede

Opptellingen av pengene kvinnene har tjent er grundig. Jo mer de sparer, jo mer kan de låne.

FOTO: HEGE OPSETH

gjør, sier seniorrådgiver i CARE Norge, Fredrikke Kilander og fortsetter:

– Vi ønsker et økt samarbeid med private aktører. Dette er nytt og spennende å prøve ut. Vi satser i to av seks distrikter vi arbeider i. Lykkes vi vil satsingen bli utvidet.

Ekklusivt

Mwanne Yussufu er blant de som i årevis har vært en del av låne- og sparegruppene. Med en god porsjon stolthet viser hun oss rundt i huset.

– Jeg måtte finne et produkt som er annerledes enn det andre som tilbys på markedet. Jeg måtte finne noe unikt. Det tror jeg at jeg har klart, sier hun. Strålende fornøyd med at forretningene har gjort det mulig å investere i både murhus og solcellepanel.

Mwanne tror hun har mye å lære. Ivrig finner hun fram skjørt, kjoler og skjorter hun har laget med sin spesielle batikteknikk for å vise frem.

– Jeg tenker det er et marked utenfor Tanzania. Tror du noen i Norge vil være interessert, spør hun.

Så spør det hvor Rema-erfaringene vil bringe Asia og Mwanne. Kanskje finner vi etter hvert både krydder og batikkskjorter signert damene i Norge. ■

«Jeg har rene apoteket i haven. Røtter, blader, blomster – alt kan brukes»»